

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Faktory ovlivňující rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě
Bakalářská práce

Autor: Barbora Pektorová
Vedoucí práce: prof. Ing. Tomáš Lošák, Ph.D.
Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: *Faktory ovlivňující rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě* vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

Podpis:

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé práce prof. Ing. Tomáši Lošákovi, Ph.D. za věcné připomínky a cenné rady. Dále děkuji své rodině, která mi je oporou v každé situaci a nikdy neztrácí drahocenný smysl pro humor, bez kterého by bylo vše obtížnější. Taktéž děkuji svým přátelům, za jejich trpělivé naslouchání a podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce na téma „ Faktory ovlivňující rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě “ si kladla za cíl definování faktorů, které ovlivňují rozvoj ekologického zemědělství v této zemi.

K dosažení cíle byla zvolena analýza PESTLE a analýza zainteresovaných stran.

K provedení analýz byly definovány dílčí oblasti PESTLE analýzy, u kterých byl předpoklad možného ovlivnění rozvoje EZ v Ugandě. Následně byl zhodnocen jejich skutečný vliv na rozvoj EZ v dané zemi. Vliv byl vyhodnocen jako silně negativní, negativní, neutrální, pozitivní a silně pozitivní. Za silně negativně ovlivňující byly vyhodnoceny faktory míra korupce, infrastruktura, energetika, vlastnická práva a vodní zdroje. Negativními faktory byly stanoveny politická stabilita a půda. Za neutrální faktory jsou považovány dotace a zákony o EZ. Pozitivně ovlivňující jsou faktory vláda, export, bankovníctví, MYC4, vzdělání, role žen, výzkum a vývoj, pracovní techniky a metody, distribuční mechanismy (internet) a zákon o ŽP. Silně pozitivně ovlivňující faktory jsou vývoj poptávky a nabídky, demografický vývoj, organizace NOGAMU, certifikace a klima. Nakonec došlo k určení zájmových skupin vstupujících do interakce s ugandskou ekologickou produkcí.

Klíčová slova: ekologické zemědělství, Uganda, PESTLE, analýza zainteresovaných stran, faktory

Abstract

The bachelor thesis „Factors affecting the development of organic agriculture in Uganda“ was aimed at defining the factors that influence the development of organic agriculture in this country.

The PESTLE analysis and analysis of stakeholders were used for achieve the main goal.

Particular factors of PESTLE, which could affect the development of OA in Uganda, were defined for needed analysis. Then their true influence was evaluated. The influence was evaluated like strong positive, positive, neutral, negative and strong negative. The strong negative affecting factors are level of corruption, infrastructure, energy, property rights and water sources. The negative affecting factors are political stability and soil. Subsidy and organic laws are considered negative. The positive affecting factors are governance, export, banking, MYC4, education, the role of women, research and development, the techniques and methods, distribution mechanisms and environmental law. The strong positive affecting factors are demand and supply, development of demography, NOGAMU, certification and climate. There was also a determining interest groups interacting with the Ugandan organic production.

Key words: organic agriculture, Uganda, PESTLE, analysis of stakeholders, factors

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíl práce	9
3. Literární rešerše	10
3.1. Ekologické zemědělství	10
3.1.1. Definice a principy.....	10
3.1.2. Důvody vzniku.....	10
3.2. Ekologické zemědělství v Africe	11
3.3. PESTLE analýza	12
3.4. Analýza zainteresovaných stran	13
3.5. Aktuální stav ekologického zemědělství v Ugandě	14
3.5.1. Komparace afrických ekologických producentů	15
4. Metodika a materiál	19
4.1. Systémový přístup.....	19
4.2. PESTLE.....	19
4.3. Analýza zainteresovaných stran	22
5. Analytická část	23
5.1. Počátky ekologického zemědělství v Ugandě.....	23
5.2. PESTLE analýza	24
5.2.1. Politické prostředí	24
5.2.2. Ekonomické faktory.....	28
5.2.3. Sociální faktory	32
5.2.4. Technologické faktory	37
5.2.5. Legislativní faktory.....	41
5.2.6. Environmentální faktory	43

6.	Výsledky a diskuze	46
7.	Závěr	55
8.	Seznam literatury	57
9.	Seznam grafů	67
10.	Seznam tabulek	67
11.	Seznam použitých zkratk	68

1. Úvod

Se současným stále se zvyšujícím zájmem o životní prostředí a trvale udržitelný rozvoj, dochází také ke zvyšování zájmu o různé možnosti jejich ochrany a podpory. Někteří lidé se domnívají, že klíčem k udržitelnosti je propagace a rozvoj ekologického zemědělství, jehož principy přímo ze zásad udržitelnosti vycházejí.

Dle některých názorů nabízí ekologická produkce příležitost rozvojovým zemím zapojit se efektivně do světového obchodu, jelikož transformace z konvenčního na ekologické zemědělství je v mnoha těchto zemích poměrně snadným procesem. To z důvodu nízké úrovně konvenčního hospodaření.

Předkládaná práce se zabývá tématem ekologického zemědělství v Ugandě. Práce vychází z faktu, že Uganda patří mezi významné světové producenty organických výrobků, což je podloženo četnými zdroji zabývajícími se obdobnou tematikou.

Následující práce se snaží na zkoumanou oblast nahlížet pragmaticky. Autorka práce se nedomnívá, že by ekologické zemědělství mělo být jedinou správnou cestou vedoucí k rozvoji regionu, nýbrž má dojem, že jeho správné pochopení, rozvoj a následná aplikace některých jeho metod mohou být společně v kombinaci s výhodami plynoucími ze zemědělství konvenčního zárodkem integrovaného zemědělského systému, který by mohl být předzvěstí úspěchu.

Ústřední myšlenkou předkládané práce je otázka: Jaké faktory ovlivňují rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě? Při řešení problému se práce snaží vycházet ze zásad holistického přístupu, který nahlíží na zkoumané problémy v přírodních, sociálních, ekonomických a politických souvislostech. To je také důvod, proč práce v analytické části využívá metodu PESTLE, jež bývá většinou zmiňována především v souvislosti s analýzou makrookolí podniku.

2. Cíl práce

Předkládaná bakalářská práce si klade za hlavní cíl definovat faktory ovlivňující rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě.

Díličními cíli pro naplnění cíle hlavního jsou:

1. Určit kritéria PESTLE analýzy na základě získaných informací a znalostí.
2. Vyhodnocení analýzy PESTLE a analýzy zainteresovaných stran.

3. Literární rešerše

3.1. Ekologické zemědělství

3.1.1. Definice a principy

Ekologické zemědělství (EZ) je šetrný způsob zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání postupů a látek, které zatěžují a znečišťují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce a dbá na pohodu chovaných hospodářských zvířat. EZ se dále vyznačuje šetrnými zpracovatelskými postupy při výrobě biopotravin s vyloučením použití syntetických látek (Šarapatka, Urban a kol., 2006). Ekologické zemědělství je celostní - holistický systém řízení výroby, který podporuje a posiluje zdraví ekosystému, včetně biodiverzity, biologických cyklů a půdní biologické aktivity. Přitom klade důraz na různé regionální podmínky, vyžadující různé místně přizpůsobené systémy (FAO, 1999).

Principy ekologické produkce definované IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) jsou: (Auerbach, Rundgren, 2013)

- Princip zdraví – ekologické zemědělství dbá na zdravé půdy, rostlin, zvířat a lidí na celé planetě
- Princip ekologie – ekologické zemědělství dbá na ekologické systémy a cykly, pracuje s nimi a pomáhá jejich obnově
- Princip spravedlivosti – ekologické zemědělství buduje spravedlivé podmínky ve všech směrech
- Princip péče – ekologické zemědělství si uvědomuje zodpovědnost vůči budoucím generacím

3.1.2. Důvody vzniku

Ekologické zemědělství vzniklo jako obrana před negativními dopady konvenčního zemědělství. Urban a Šarapatka (2006) uvádějí hlavní negativa konvenčního zemědělství, která vedla ke vzniku alternativy – ekologického zemědělství. Patří k nim používání agrochemikálií, řízená reprodukce a používání průmyslových krmných směsí při chovu hospodářských zvířat, potřeba dlouhé trvanlivosti potravin z důvodu

zvětšujících se vzdáleností mezi producentem a spotřebitelem, vývoj nových technologií, hybridizace a snižování výkupních cen produktů.

K velkému nárůstu ekologických farem došlo v 90. letech 20. století. Všeobecné poznání environmentálních limitů světového ekonomického růstu, akcelerace aktivit navazujících na dokumenty *Agenda 21*¹ a Deklarace o životním prostředí a rozvoji, přijaté na „Summitu Země“ v roce 1992 v Rio de Janeiro, našly uplatnění v řešení environmentálních problémů států, společností i kontinentů. Tato poznání i vědomí *o rizicích vývoje moderního zemědělství* se odrazily též ve změnách agrárních politik a ve vývoji chování zemědělských subjektů (Redlichová, Bečvářová, Vinohradský, 2014).

3.2. Ekologické zemědělství v Africe

*Zelená revoluce*² iniciovaná OSN se v Africe setkala s rozporuplnými výsledky. Mnoho afrických zemí, zklamaných z jejího průběhu a dopadů, se uchýlilo k myšlence propagace ekologického zemědělství (FAO, 2007).

Walaga (2005) ve své zprávě s odkazem na IFOAM popisuje 5 forem ekologického zemědělství, existujících v Africe. Tyto formy jsou:

1. Komercializované certifikované ekologické zemědělství – bez výraznějších investic od dárců
2. Exportně orientované ekologické zemědělství – podporované dárcovskými zeměmi
3. Ekologické zemědělství orientované na snižování chudoby a environmentálních problémů – se zapojením četných neziskových organizací a rozvojových agentur
4. Lokální ekologické zemědělství zaměřené na inovace – rozvíjené farmářskými komunitami a lokálními organizacemi
5. Výzkum – státní či mezinárodní orgány provádí v daných zemích výzkumy ekologických produktů

¹ Agenda 21 – podstatný dokument týkající se trvale udržitelného rozvoje, přijatý OSN

² Zelená revoluce – proces probíhající ve druhé polovině 20. století, jeho cílem bylo zvýšení zemědělské produkce v rozvojových zemích pomocí pesticidů, nových technologií a šlechtění

3.3. PESTLE analýza

PESTLE analýza je rozbor vzájemně souvisejících politických, ekonomických, společenských, technických, legislativních a environmentálních trendů, které mají vliv na danou organizaci (Mallya, 2007). Každá z těchto skupin v sobě zahrnuje řadu faktorů makrookolí. V odborné literatuře se lze setkat s označením tohoto přístupu jako strategický audit vlivů makrookolí (Sedláčková, Buchta, 2006).

PESTLE je široce používaný nástroj v oblasti řízení, který má řadu aplikací. Nejčastěji je používána jako součást podnikové strategie s cílem identifikovat a vyhodnocovat důležité vnější síly, které by mohly pozitivně či negativně ovlivnit společnost (Walsh, 2015). Smyslem analýzy je zjišťovat jak statistická data, tak především trendy, ke kterým dochází a z nichž lze usuzovat budoucí vývoj. Analýza by měla odhalovat vlivy působící na podnikání na daném trhu, zhodnotit významnost těchto jevů, odhadnout jejich trendy a posoudit časový horizont jejich působení (Kozel, a kol., 2011).

Mallya (2007) se domnívá, že by analýza měla iniciovat otázky typu:

- Jaké jsou možné vývojové trendy významných faktorů základních oblastí prostředí v budoucnosti?
- Co jsou základní impulzy změny, tzn. jaké faktory vyvolávají změnu?
- Jaký vliv budou mít v budoucnosti?

Buchta a Sedláčková (2006) v podstatě doplňují Mallyaovy myšlenky tvrzením, že poznatky analýzy mohou být využity jako přehled potenciálních vlivů. Měly by tedy sloužit k vytipování malého počtu klíčových vlivů, které budou moci sloužit jako námět důkladnější analýzy.

Analýza může být uplatněna také při komplementaci podnikového plánu nebo může tvořit podklad při implementaci nového projektu (Marmol, 2015).

Analýza bývá též používána jako součást celkového rozboru země. Tímto způsobem analýzu PESTLE využívá například i britská firma zabývající se marketingovým plánováním a analyzováním MarketLine. MarketLine využívá světově uznávaný koncept PESTLE k profilování dané země. Na základě popisu všech dílčích složek dochází k objasnění klíčových vlivů působících v daném prostředí. Na tomto principu vytvořila firma analytický profil 150 rozvinutých i rozvíjejících se zemí

(marketline.com, 2016). Cílem hloubkového průzkumu vybrané země je pochopení její individuality, což je klíčové pro případnou realizaci zamýšlených projektů v zemi.

3.4. Analýza zainteresovaných stran

Zainteresované strany jinak také zájmové skupiny či *stakeholders*, jsou lidé či skupiny, které mají zájem na výkonu nebo úspěchu projektu nebo které jsou projektem ovlivněny či omezeny. Můžeme je rozdělit na primární a sekundární strany (Doležal, Máchal a kol., 2009)

Primární strany jsou:

- vlastníci a investoři
- zaměstnanci
- zákazníci
- obchodní partneři, dodavatelé
- místní komunita
- dodavatelé

Sekundární strany jsou:

- veřejnost
- vládní instituce a samosprávný orgán
- konkurenti
- lobbisti a různé nátlakové skupiny
- média
- občanská a obchodní sdružení

Jinými slovy zainteresovanou stranou jsou všichni jedinci, kteří jsou vyvíjenou činností dotčeni.

Analýzu zainteresovaných stran lze provádět různými způsoby. Nejčastěji je prováděna pomocí tabulky nebo matice.

V tabulce bývají identifikováni aktéři, jejich zájmy, specifikace jejich vlivu – jednání se o pozitivní, negativní či nejistý vliv a nakonec je aktérům udělena relativní priorita podle číselné škály stanovené autorem analýzy (Hrazdilová Bočková, 2016).

Jak již bylo zmíněno, k analýze může být použita i matice. Nejčastěji bývají používány dva druhy matic – matice moci a dynamismu a matice moci a zájmu.

Matice moci a dynamismu uvažuje o moci a předvídatelnosti, s jakou jednotlivý aktéři jednají. Na základě toho rozděluje moc na velkou a malou a předvídatelnost na nízkou a vysokou (Štefánek a kol., 2011). V rámci toho pak dochází k vytvoření čtyř sektorů, ve kterých dochází ke kombinaci zmíněných kritérií. Výsledkem je rozdělení zájmových skupin do těchto sektorů.

Matice moci a zájmu zkoumá moc různých skupin zainteresovaných stran ve srovnání se zájmem, který pravděpodobně projeví během strategických voleb. Umožňuje organizaci, aby zjistila, jaký vztah je potřeba s každou skupinou zainteresovaných stran vytvořit (Štefánek a kol., 2011).

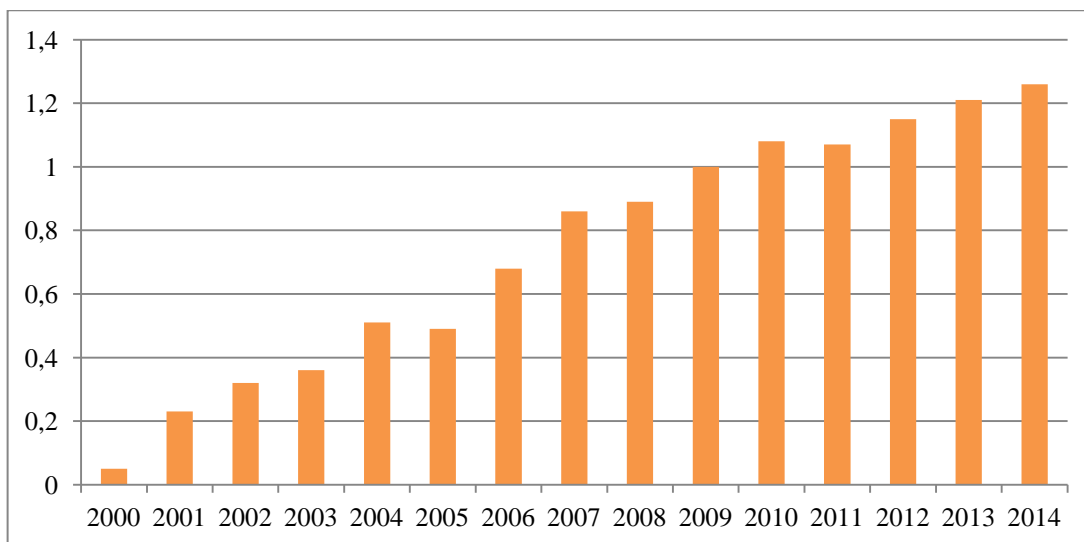
3.5. Aktuální stav ekologického zemědělství v Ugandě

Africké země zažívají v posledních zhruba patnácti letech ekologický boom, což lze vidět na grafu 1, který ukazuje vývoj ekologicky obhospodařované půdy v Africe v letech 2000 až 2014. Rostoucí světová poptávka po ekologických výrobcích jim nabízí jedinečné možnosti prosazení se na trhu. Ve zprávě pro OTA (Organic Trade Association) Demko (2015) zmiňuje očekávané nárůsty exportu po organických produktech v různých zemích. Růst exportu bude vyvolán zvyšujícím se zájmem o ekologické výrobky.

V průběhu naznačeného období docházelo v mnoha afrických zemích k vlně ekologických hnutí, která vyústila v rozvoj tohoto sektoru. IFOAM (2016) uvádí 39 afrických států s určitým podílem ekologického zemědělství. S obzvláště velkou odezvou se ekologické zemědělství setkala v regionu východní Afriky. To především z

důvodu švédské podpory prostřednictvím vytvoření rozvojového programu EPOPA, který měl pomoci malým farmářům přecházejícím na ekologický způsob hospodaření (OECD, 2011). Hlavními ekologickými producenty v rámci východoafrického regionu jsou Etiopie, Tanzanie a Uganda.

Graf 1 Vývoj ekologicky obhospodařované půdy v Africe v letech 2000 - 2014 v mil. ha (IFOAM, 2014)

3.5.1. Komparace afrických ekologických producentů

Následující srovnání vychází ze statistik poskytovaných Mezinárodní federací hnutí ekologických zemědělců (IFOAM), které byly vydané k roku 2014.

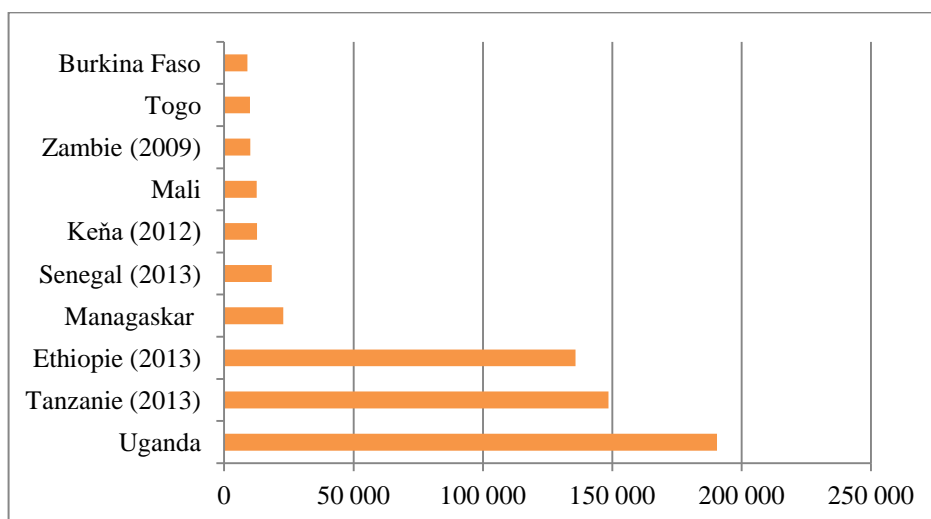
Africké země budou mezi sebou srovnávány na základě tří kritérií:

- počtu certifikovaných producentů
- celkové velikosti ekologicky obhospodařované plochy
- podílu ekologicky obhospodařované plochy na celkové rozloze země

Srovnání se vztahuje k roku 2014. Dochází tedy k posouzení relativně aktuálního stavu ekologického hospodaření ve vybraných zemích.

3.5.1.1. Počet ekologických producentů

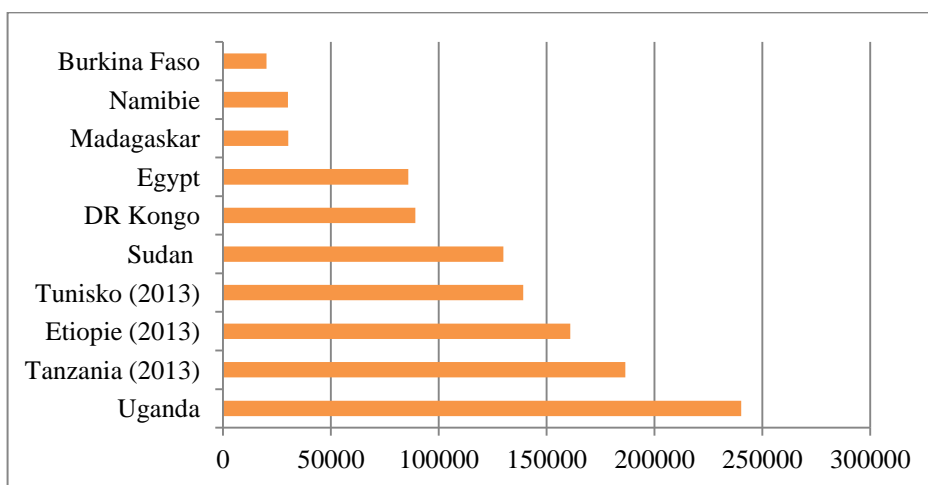
Graf 2 Africké země s největším počtem ekologických producentů (IFOAM, 2014)

Na grafu č. 2 je možné sledovat jasnou převahu východoafrického regionu v počtu certifikovaných producentů oproti zbylým africkým státům. S výjimkou Senegalu se v první šestici umísťují jen zástupci východní Afriky. To je dáno již zmiňovanou zahraniční podporou, především švédskou. Z toho zřetelný rozdíl v počtu bio producentů pozorujeme mezi první trojicí a zbylými sedmi státy. V první trojici se umísťují již zmíněné státy Etiopie, Tanzanie a Uganda. Zřetelný náskok oproti Etiopii a Tanzanii má Uganda, jejíž počet ekologických producentů se přibližuje počtu 200 tis. Je třeba však zmínit, že sledované ukazatele Etiopie a Tanzanie jsou v grafu vykázány k roku 2013, přesto je však reálné se domnívat, že počty jejich producentů za rok 2014 nepřekročily ugandskou hranici.

3.5.1.2. Celková velikost ekologicky obhospodařované plochy

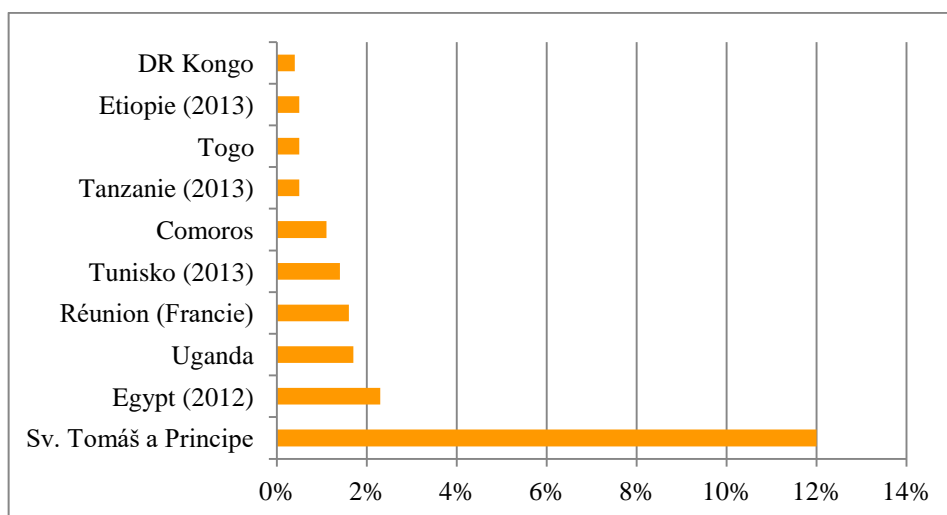
Graf 3 Celková velikost ekologicky obhospodařované plochy v afrických zemích v ha (IFOAM, 2014)

V celkové velikosti ekologicky obhospodařované půdy se v první trojici opět umísťují Etiopie, Tanzanie a Uganda. Graf 3 je vyjádřen v absolutních hodnotách, tudíž nelze na jeho základě provádět hodnocení opravdové intenzity ekologické produkce vůči konvenčnímu zemědělství v daných zemích. Lze však díky němu získat alespoň hrubou představu o rozloze jejich ekologických hospodářství.

3.5.1.3. Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě

Graf 4 Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě v afrických zemích v % (IFOAM, 2014)

Ke zhodnocení participace ekologického zemědělství v zemi slouží graf 4, ukazující podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě v daných zemích. Na základě tohoto grafu je možné pozorovat, že největší popularitě se ekologická produkce těší na ostrovním státě Sv. Tomáše a Prince, kde je ekologické zemědělství praktikováno na 12 % z celkového zemědělského půdního fondu. Uganda s hodnotou cca 1,7 % patří mezi státy s největším podílem zmíněných ukazatelů. Ve statistikách je však zahrnuta pouze půda, jejíž vlastníci patří k certifikovaným producentům. Ve skutečnosti dochází k praktikování ekologického zemědělství na větších plochách, jelikož značná část africké zemědělské produkce v podstatě splňuje kritéria ekologické produkce. Zemědělství v mnoha afrických zemích lze nazvat tradičním zemědělstvím, pro které je typické nevyužívání agrochemikálií a tradiční adaptace na místní přírodní podmínky. (UNCTAD, 2008)

Uganda dle posledních zveřejněných statistik hraje významnou roli ekologického producenta v Africe. Podle předchozích informací je možné předpokládat, že dochází k rozvoji ugandského ekologického sektoru. Vystává možná otázka, čím je tento rozvoj podmíněn. Existují nějaké faktory, které podporují rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě? Popřípadě existují faktory, které brání ještě rychlejšímu rozvoji?

4. Metodika a materiál

4.1. Systémový přístup

Následující práce pohlíží na ekologické zemědělství jako na celostní systém, ve kterém dochází k propojení několika různých subjektů, jevů a procesů, jež spolu navzájem souvisí a mezi nimiž probíhají vzájemné interakce. Na vývoj ekologického zemědělství v Ugandě se tedy snaží nahlížet optikou systémového přístupu, přičemž vychází z jeho následující definice: „ Systémový přístup je zobecněná tvůrčí metodologie myšlení a konání jedince aplikovatelná na jakékoliv systémové entity, přičemž tato metodologie je tvořena posloupností uvědomělých, popsatelných, realizovatelných, případně i formalizovaných činností, respektujících atributy systémového přístupu.“ (Janíček, 2013)

Entitou je tedy vnímáno samotné ekologické zemědělství. Aplikovatelnými atributy jsou strukturovanost a komplexnost na základě vzájemných interakcí mezi vnějším i vnitřním prostředím entity. Dalším atributem je též lokace a to na území zájmového státu.

Na základě tohoto přístupu je pro analytickou část zvolena PESTLE analýza, která dokáže zachytit vnější faktory umožňující rozvoj ekologického zemědělství a následně analýza zainteresovaných stran, která vychází z poznatků analýzy PESTLE a pomáhá odhalovat interní zájmy jednotlivých *stakeholderů* ve vybrané zemi.

4.2. PESTLE

Jak již bylo řečeno v předchozí části, daná práce zabývající se tématem vývoje ekologického zemědělství v Ugandě bude ve své analytické části využívat koncept PESTLE analýzy. Výstupem analýzy bude odhalení vnějších faktorů, které ovlivňují rozvoj ekologického zemědělství ve zmíněné zemi. V práci bude docházet k postupné analýze všech složek PESTLE, přičemž analýza bude probíhat chronologicky od roku, ve kterém se ekologické zemědělství v dané zemi začalo oficiálně praktikovat. Při analýze složek PESTLE bude docházet k postupnému popisu dílčích oblastí zahrnutých v jednotlivých složkách. Snahou analýzy není poskytnutí vyčerpávající informace o tématu, nýbrž pokusit se pochopit souvislosti a vymezit podstatu.

Dílní body jednotlivých okruhů PESTLE, které jsou stanoveny v následující části práce, vyplývají z autorčiny hypotetické úvahy o jejich důležitosti při rozvoji ekologického zemědělství v Ugandě. Tyto úvahy jsou založeny na studiu literatury a elementární znalosti ekologického zemědělství v ČR.

Nejprve dojde k rozboru **politických faktorů**. Politická situace v zemi má nezpochybnitelný význam pro všechny činnosti, jež jsou v zemi realizovány. Dochází-li například k častému střídání vlád, nebo změně režimů, zcela jistě se tyto skutečnosti odráží jak na ochotě firem v zemi investovat, tak na možnostech místních podnikatelů.

V rámci politických faktorů budou především analyzovány následující oblasti:

- politická stabilita
- způsob vlády
- dotace
- stupeň korupce

Ekonomické faktory ukazují celkovou makroekonomickou situaci v zemi. Jsou schopny analyzovat poptávku a nabídku. Podrobněji jsou zde rozebrány hlavně otázky týkající se exportu, což jsou jistě pro zahraniční investory i domácí podnikatele další stěžejní informace.

Popsány budou následující složky:

- export, překážky exportu
- poptávka a nabídka
- bankovníctví - půjčky

Sociální faktory budou jistě také hrát nemalou roli při vývoji ekologického zemědělství v Ugandě. Především s odkazem na to, že podstatná část ekologické produkce je vytvářena drobnými zemědělci ve vesnických oblastech. Tyto oblasti mají své tradiční specifika. Další podstatnou úlohu v africkém zemědělství hrají ženy, což bude také později analyzováno.

V rámci sociálních faktorů bude kladen důraz na:

- úroveň vzdělání

- demografické trendy
- roli žen
- organizace zabývající se EZ

Další položkou PESTLE analýzy jsou **technologické faktory**, které, jak už název napovídá, popisují technickou vybavenost země. V jejich rámci budou rozebrány otázky týkající se:

- výzkumu a vývoje
- pracovních technik a metod
- infrastruktury
- distribučních mechanismů (internet)
- dostupnosti energií

Předposlední položkou PESTLE analýzy je **legislativa**. Rozbor legislativy odhaluje současný stav zákonů a poukazuje na možné změny v budoucnosti. Sledování státních vyhlášek, nařízení, norem a zákonů ukáže přístup státu k ekologickému zemědělství. Mělo by také dojít k objasnění certifikace ekologického zemědělství.

V rámci legislativy bude kladen důraz na:

- zákony o ochraně životního prostředí (o ekologickém zemědělství)
- vlastnické zákony
- certifikaci

Poslední část analýzy je věnovaná rozboru **environmentálních faktorů**. Rozbor těchto trendů by měl ukázat, jaké předpoklady jsou pro ekologické zemědělství nastaveny v zájmové zemi.

Objasněny budou následující body:

- dostupnost vodních zdrojů a jejich využití
- půda
- klima

Jelikož se dílčí body jednotlivých trendů/faktorů často velmi úzce doplňují, či se dokonce ve vysvětlení překrývají je jejich rozdělení do jednotlivých částí analýzy pouze orientační.

4.3. Analýza zainteresovaných stran

Analýza zainteresovaných stran má za úkol odhalit klíčové hráče, jež jsou zapojeni do zkoumané činnosti. Aktéry, ovlivňující rozvoj ekologického zemědělství v zájmových zemích, pomůže odhalit již analýza PESTLE. Analýza zainteresovaných stran bude PESTLE analýzu dále doplňovat a konkretizovat postavení jednotlivých subjektů vstupujících do interakce se zájmovou entitou tedy ekologickým zemědělství.

K analýze bude v dané práci použita tabulka navržená Štefánkem a kol. (2011):

Tabulka 1 Analýza vlivu zainteresovaných stran (Štefánek a kol., 2011)

Skupina	Zájmy	Vliv +/-/?	Priorita
Primární zainteresované strany			
Sekundární zainteresované strany			

Do tabulky budou postupně zaznamenávány všechny stěžejní údaje. Zájmové skupiny budou rozděleny na primární a sekundární podle kritérií nastíněných v teoretické části práce a podle poznatků, které vyplynou z analýzy PESTLE. Zájmy a vliv jednotlivých skupin budou vyvozovány na základě prostudování dostupných zdrojů a indukce, z čehož vyplývá, že zájmy a vliv jednotlivých stakeholderů nejsou určeny se stoprocentní přesností, pouze s určitou mírou pravděpodobnosti odvozenou autorkou práce. Na základě všech zmíněných kritérií autorka stanoví bodovou škálu relativních priorit zájmových skupin v rozpětí od 1 do 5, kde 1 bude označovat nejvyšší prioritu a budou jí tedy ohodnoceny ty zájmové skupiny, které na rozvoj ekologického zemědělství ve vybraných zemích mají největší vliv.

5. Analytická část

5.1. Počátky ekologického zemědělství v Ugandě

Jako v mnoha afrických zemích i v Ugandě byl hlavní hnací silou vedoucí k ekologickému zemědělství exportní trh. Několik obchodních společností začalo záměrně prosazovat zapojení se Ugandy do ekologického zemědělství již v roce 1993 (Nakaketo, Ssekand, 2010). Gibbon (2006) z dánského institutu pro mezinárodní studia ve své zprávě píše, že certifikovaná ekologická produkce Ugandy započala v roce 1994, kdy za podpory švédské agentury Swedecorp³ a švédského certifikačního orgánu Krav došlo ke schválení projektu Lango bavlna. V témže roce pak získal certifikaci i exportér ovoce a zeleniny Suntrade⁴. (Gibbon, 2006) Dissingová (2007) zmiňuje, že ekologické zemědělství se do Ugandy pozvolna dostalo už koncem 80. let, kdy Ugandané sledovali techniky ekologického zemědělství ve Spojeném království.

Více autorů se však shoduje na tom, že určitá ekologické produkce v Ugandě převažovala vždy. Tamní farmáři se dle mnohých autorů neuchylovali k používání agrochemikálií, jelikož na ně neměli dostatečné finanční prostředky a nebyli ani znalí jejich využití. Čemuž nasvědčují i statistické údaje publikované na stránkách FAO (2015) vykazující využití dusíkatých a fosforečných hnojiv na orné a trvale oseté ploše v průměru mezi roky 2002 až 2010, podle nichž se Uganda s hodnotou 1 tuna hnojiva na 1 000 ha řadí k zemím s nejnižším využíváním hnojiv na světě.

V rámci analýzy bude v práci za počátek rozvoje ekologického zemědělství považován rok 1993. Následující analýza bude probíhat podle konceptu navrženého v metodologické části práce.

³ Swedecorp je agentura vytvořená švédskou vládou k podpoře environmentálně příznivého a udržitelně profitujícího podnikání v rozvojových zemích a východní Evropě. (UN, 1995)

⁴ Suntrade dnes znám jako Amfri Farms Limited, byl v roce 1998 v Ugandě registrován jako společnost s ručením omezeným specializující se na produkci, zpracování a export zeleniny, ovoce, bylin a koření. (african-organic.com, 2016)

5.2. PESTLE analýza

5.2.1. Politické prostředí

5.2.1.1. Politická stabilita

Vývoj politického prostředí může mít fatální důsledky na rozvoj všech činností realizovaných ve státě. V souvislosti s poměrně nestabilní situací v regionu východní Afriky je zcela na místě analyzovat zásadní události ovlivňující politický vývoj v Ugandě od stěžejního roku 1993.

Roku 1986 převzalo moc ve státě Hnutí národního odporu (HNO) vedené Yoweri Musevenim. V témže roce je Museveni zvolen prezidentem a sestavuje kabinet skládající se ze členů více politických stran, nejvíce jsou však zastoupeni členové HNO. První roky nové vlády jsou spojeny se stabilizací země a vytvořením nového systému vlády tzv. vláda Hnutí (Coleman, 2015).

Politickou stabilitu lze analyzovat podle indikátorů sestavených Světovou bankou a neziskovou organizací Brookings Institution. Soubor indikátorů se nazývá Worldwide Governance Indicators. Součástí souboru je šest dimenzí indikátorů, přičemž jedna dimenze je zaměřená na zhodnocení politické stability a absenci násilí. Ke konstrukci indikátoru politické stability a absence násilí jsou využity data z různých zdrojů.

Tabulka 2 Politická stabilita, absence násilí/terorismu Uganda (databank.worldbank.org, 2015 - vlastní zpracování)

Rok	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Odhad	-1,6	-1,2	-1,3	-1,5	-1,6	-1,3	-1,4	-1,2	-1,0	-0,9	-1,0	-1,0	-1,0	-0,9	-0,8	-0,9
Množství zdrojů	4	4	4	4	5	6	6	7	7	7	7	7	8	8	8	8
Postavení (%)	7,7	12,5	11,5	11,1	6,3	11,5	8,2	13,9	18,3	17,2	17,1	16,0	17,9	19,4	19,9	16,0

Legenda: odhad: rozmezí 2,5 až - 2,5, postavení (%): hodnoty 0 až 100, kde 0 = nejnižší pozice, 100 = nejvyšší pozice (odhady skóre země na souhrnném indikátoru)

V předchozí tabulce 2 je možné sledovat vývoj indikátorů politické stability a absence násilí/terorismu. Řádek odhad udává skóre země na souhrnném indikátoru,

jehož jednotky jsou udávány v rozsahu 2,5 až – 2,5. Řádek množství zdrojů udává počet zdrojů, na nichž je agregátní odhad založen. Poslední řádek značí *procentuální postavení*⁵ země mezi všemi zeměmi, které jsou zahrnuty v souhrnném indikátoru, kde 0 odpovídá nejnižší pozici a 100 značí nejvyšší pozici.

V tabulce lze pozorovat kolísající hodnoty odhadu politické stability a absence násilí. Dá se předpokládat, že spolehlivost odhadu roste přímo úměrně s množstvím zdrojů, na kterých je odhad založen. Postavení Ugandy v rámci všech do indexu zahrnutých zemí nevykazuje příliš vysoké hodnoty, což je však způsobeno tím, že do indexu jsou zahrnuty i vysoce vyspělé země. Je možné předpokládat, že při srovnání v rámci regionu východní Afriky, by naměřené hodnoty byly pro Ugandu přívětivější.

Proti vládnoucí straně HNO se záhy vytvořila silná opozice, což vedlo k nepokojům v zemi. Politická stabilita byla také silně narušována působením fundamentální skupiny Boží armáda odporu (Lord's Resistance Army). Tato skupina od roku 1996 brutálním způsobem okupovala severní část Ugandy až do roku 2006, kdy došlo k ujednání zdánlivého míru. Vůdce skupiny Joseph Kony inicioval snahy o mírové jednání, avšak nakonec mír nepodepsal. V roce 2008 došlo k operaci Lightning Thunder, na které spolupracovaly armády Ugandy, Demokratické republiky Konga (DRK), Súdánu a Středoafriké republiky za zásobovací pomoci USA, s cílem zneškodnit Konyho. Konymu se podařilo uniknout. Boží armáda odporu se roztrýšila na menší jednotky, které nyní působí na hranicích DRK, Súdánu a Středoafriké republiky (Coleman, 2015, invisiblechildren.com, 2015, enoughproject.org, 2009). Rok 2009 přinesl opětovné hrozby týkající se LRA a somálských islamistů (freedomhouse.org, 2009). Situace ohledně Boží armády odporu stále není vyřešena a může být potenciální hrozbou, pokud bude mít skupina dostatek času na obnovení.

Působení skupiny výrazně ovlivnilo rozvoj zemědělství v severní části země. Lidé byli nuceni odcházet ze svých domovů a půda jim byla zabavována pro potřeby tyranů. V současnosti v této oblasti probíhá obnova. Mnohé nevládní organizace se snaží navrátivší lid naučit znovu obhospodařovat půdu. Severní Uganda tak musí dohánět příležitosti, které jí byly ukradeny.

⁵ procentuální postavení mezi zeměmi se průběžně mění v návaznosti na nově do indikátoru zahrnuté země

5.2.1.2. Vláda

Kolísavé hodnoty, na které poukazuje tabulka 2 jsou dány způsobem vlády HNO. Po převratu a chopení se moci v roce 1986 hnutí ustanovilo zákaz jiných politických stran (mzv.cz, 2015). Hnutí a prezident Museveni argumentovali tím, že Uganda není politicky ani ekonomicky připravena na multistranický systém vlády. Svůj názor formovaly na základě zkušeností z minulosti, kdy měly dojem, že politické strany v Ugandě se snažily protlačovat osobní, etnické, regionální a náboženské zájmy na úkor společného konsensu (Coleman, 2015). Otázkou zůstává, zda se dá hovořit o konsensu v podmínkách existence jedné strany.

V roce 2005 došlo k významnému politickému pokroku. Po vyhlášeném referendu byl znovu zaveden systém pluralitní demokracie. Nicméně i přes tento fakt zůstává dominantní stranou v zemi HNO a prezidentem stále zůstává Yoweri Museveni. Mathias Kamp z Ugandské kanceláře Konrad-Adenauer-Stiftung, se domnívá, že Uganda učinila velký pokrok v cestě za demokratickými principy a to i přes stále trvající nadvládu jedné strany. Dodává, že je důležité uvědomit si, že pluralistický systém v Ugandě se stále transformuje (Kamp, 2010). Olum (2010) z Makerereské univerzity v Ugandě ve své zprávě popisuje neexistenci politické rovnováhy a rovných podmínek v zemi. Domnívá se, že pokud bude stále existovat nepřátelský vztah mezi HNO a ostatními opozičními stranami, nebude moci nikdy dojít k vybudování demokracie v zemi. Dále dodává, že HNO nyní čelí obrovské výzvě a to, uvědomit si, že opozice je nedílnou součástí politického diskurzu. Právě uvědomění si politického pluralismu, je dle Oluma klíčem k nastolení stability v zemi (Olum, 2010).

K roku 2015 bylo v Ugandě registrováno 29 politických stran (elections.co.ug, 2015). Z nichž některé se ekologickým zemědělstvím zabírají jako například Ekologická strana Ugandy či Zelení partyzáni. Existuje taky Rolnická strana nebo Farmářská strana Ugandy. Přesné programy zmíněných stran nejsou dohledatelné, tudíž o hloubce jejich participace lze jen spekulovat.

Pro rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě byl významný rok 2004, kdy ugandská vláda oficiálně přijala dokument Uganda Organic Standart, upravující pravidla ekologické produkce a zpracování (sustainabledevelopment.un.org, 2011). Další významný krok bylo přijetí East African Organic Product Standart. Jedná se o

soubor standardů přijatých Tanzanií, Burundi, Keňou, Rwandou a Ugandou v roce 2007 (organic-standards.info, 2008). V roce 2009 předložila ugandská vláda návrh Ekologické zemědělské politiky Ugandy. Součástí návrhu byl seznam zainteresovaných stran, které se na rozvoji ekologické produkce mají podílet (ifoam.bio, 2009).

5.2.1.3. Míra korupce

Podle údajů publikovaných Světovou bankou se Uganda dlouhodobě řadí k zemím s poměrně vysokým odhadem míry korupce. Na bodové škále od 2,5 po -2,5 se Uganda v průběhu 18 let nikdy neumístila lépe než na čísle - 0,6. Nejhorší stav byl evidován v roce 2014, kdy odhad ukazoval číslo - 1,1 (databank.worldbank.org, 2015). Transparency international corruption perceptions index řadil Ugandu v letech 2001 a 2002 k 10 státům s největší mírou korupce na světě (Coleman, 2015). Údaje z roku 2015 naznačují mírné zlepšení. Uganda se dle nich umísťuje na 139 ze 168 pozorovaných států. (transparency.org, 2015), což je však stále velice tristní postavení.

Velkému korupčnímu skandálu čelila i někdejší ministryně zemědělství Specioza Kazibwe. Kazibwe byla obviňována ze zpronevěry až 3 mil. dolarů určených na vybudování přehrady (Coleman, 2015).

Rozsáhlá korupce na všech pozicích státní správy může odradit potenciální investory a je dlouhodobou překážkou ugandského rozvoje. Korupci čelí i obchodníci převážející zboží přes hranice. Mnozí z nich bývají podrobeni zdlouhavým hraničním kontrolám, jejichž cílem je vymáhání úplatku.

5.2.1.4. Dotace

I přes zájem vlády o ekologické zemědělství, paradoxně nedochází k výraznější vládní podpoře tohoto sektoru.

Jha (2005), programová koordinátorka UNCTAD, v roce 2005 ve své knize poznamenává, že k podpoře rozvoje ekologického zemědělství v Ugandě dochází především skrze pomoc agentur a mezinárodních organizací.

Ve zprávě o stavu ekologického zemědělství v Ugandě k roku 2011 se píše, že vládní podpora EZ by se měla zlepšit ke konci roku 2011, kdy se předpokládá konečné schválení Ekologické zemědělské politiky Ugandy (Namuwoza, Tushemerirwe, 2011). Jak již bylo zmíněno dříve, návrh Ekologické zemědělské politiky Ugandy byl přijat již

v roce 2009. Nicméně při psaní této práce nebyly nalezeny podklady svědčící o schválení návrhu ani o možném vládním dotování rozvoje ekologického zemědělství.

Od roku 1993 tedy nedošlo v ugandském veřejném sektoru k zakotvení podpory směřující k rozvoji ekologické produkce. Ekologičtí producenti jsou závislí na podpoře směřující ze soukromého sektoru. Rozhodující vliv mají v tomto ohledu zahraniční investoři, jejichž zájem či nezájem určuje vývojové trendy ekologické produkce v Ugandě.

5.2.2. Ekonomické faktory

5.2.2.1. Export

Uganda je po stránce exportu liberální zemí. Ekologické produkty jsou určeny z velké části pro zahraniční trh, tudíž nedochází k omezování jejich vývozu.

V roce 1996 v Ugandě vznikla organizace pro podporu obchodu Uganda Export Promotion Board. Jedná se o vládní organizaci existující pod záštitou Ministerstva obchodu, průmyslu a kooperace. Organizace poskytuje informace o exportním trhu, obchodní poradenství a další služby podporující vývoz (ugandaexports.go.ug, 2016).

Rozvoj exportu byl z velké části ovlivněn činností programu *EPOPA*⁶. Program *EPOPA* zajišťoval certifikaci, poskytoval technickou pomoc při zřizování vnitřních kontrolních systémů, školení personálu a rozvoji marketingu. V roce 2005 se program angažoval téměř ve všech vývozních operacích s certifikací, z celkových 16 operací získalo podporu programu 12 (Gibbon, 2006).

Dnes je v Ugandě 44 certifikovaných exportérů ekologických produktů. Většina z nich je certifikovaných zahraničním certifikačním aparátem.

5.2.2.2. Překážky exportu

Překážky existují v rozvoji regionálního obchodu. I přes fakt, že se Uganda stala členem regionálních uskupení jako East African Community (EAC) a Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA), což ji přineslo značná dividenda, stále existuje v rámci regionálního obchodování nevyužitý potenciál. Rozvoji brání především existence netarifních protekcionistických nástrojů zájmových států

⁶ *EPOPA* – viz. strana 32

(worldbank.org, 2013). V protokolu o usnesení East African Community (EACS, 2009) (současnými členy EAC jsou Uganda, Tanzanie, Keňa, Burundi a Rwanda) je ustanoveno, že členské státy souhlasí s okamžitou platností s odstraněním všech netarifních bariér vztahujících se k obchodování mezi členskými státy a zavazují se, že nepřijmou žádné nové. Partnerské státy se dále zavazují k vytvoření mechanismů pro identifikaci a následné odstranění těchto bariér. V realitě se však odstraňování bariér jeví jako dlouhodobá záležitost.

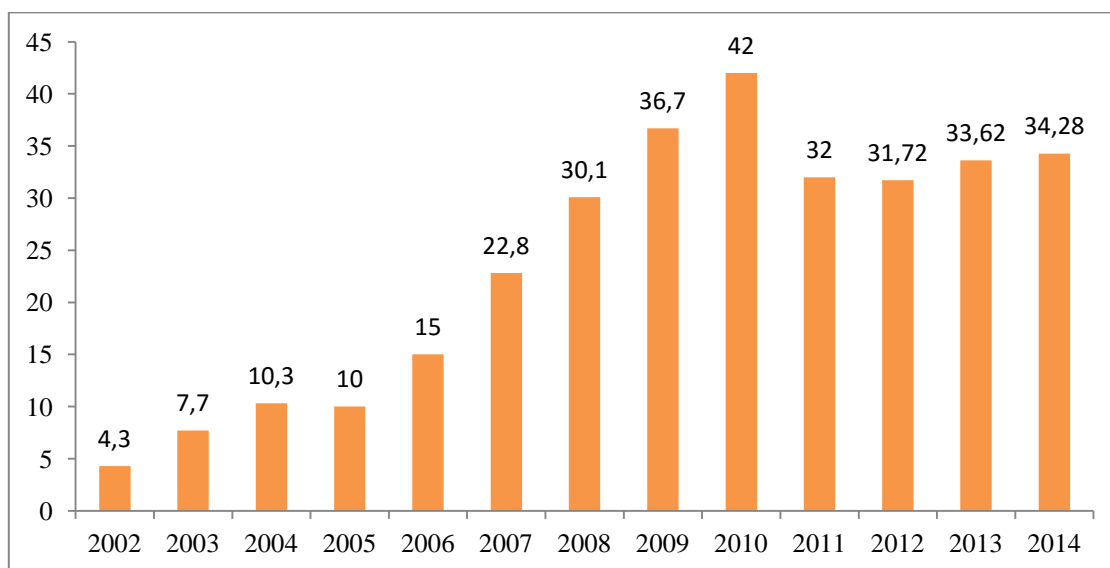
V protokolu jsou také stanovena pravidla týkající se omezování tarifních nástrojů bránících obchodu mezi členskými státy. Tyto pravidla jsou vztažena především na obchodování mezi Tanzánií, Ugandou a Keňou. Nezdaněný přístup mezi sebou mají Uganda a Tanzanie. V případě obchodu s Keňou platí jisté výjimky. Nicméně zboží z Ugandy do Keni také nepodléhá zdanění (EACS, 2009). V důsledku vnitrozemského umístění Ugandy se jedná o jednoznačně pozitivní skutečnost, jelikož velká část obchodních cest vede přes keňské území do Mombasi, odkud dochází k distribuci zboží do cílových zemí.

I přes daňové úlevy jsou ugandské náklady na distribuci vysoké. (tradeforum.org, 2007) To je dáno špatnou úrovní infrastruktury. Kvůli neodpovídajícímu stavu silnic musí docházet k častým objížděnkám. Celková vzdálenost se značně prodlužuje, což se projevuje v nákladech.

5.2.2.3. Nabídka a poptávka

Poptávka po organických produktech přímo určuje i jejich nabídku. Největšími odběrateli ekologických produktů z Ugandy jsou EU, USA, Asie (především Japonsko) a některé země v rámci Afriky (nogamu.org.ug, 2015). V současné době je rostoucí poptávka po ekologických produktech, což podléhá aktuálním spotřebním trendům. Lidé se začínají více zajímat o původ potravin a podmínky, ve kterých byly pěstovány. Po celém světě lze pozorovat navyšující se počet aktivistických hnutí volajících po zodpovědné spotřebě. Narůstající moc občanské společnosti, je jistě také jedním z faktorů rozvíjejících světovou ekologickou produkci.

Graf 5 Vývoj exportu organických produktů z Ugandy v mil. USD (nogamu.org, 2014)

Graf 5 ukazuje vývoj exportu organických produktů z Ugandy v horizontu 12 let. Od roku 2002 po rok 2010 je zřejmá stoupající tendence. Nárůst od roku 2008 je dán zvýšením cen kávy, kakaa, sezamu a také zvýšením výroby sušeného ovoce (Namuwoza, Tushemerirwe, 2011). Největší hodnoty export nabývá v roce 2010, což koreluje se zvětšenou poptávkou. Po roce 2010 dochází k poklesu exportu kvůli klesajícím cenám kávy a kakaa. Po následující léta dochází k ustálení v téměř konstantní výši. Jak již bylo naznačeno, vývoj ugandského exportu je řízen především vývojem světové poptávky po organických produktech.

5.2.2.4. Bankovníctví

V Ugandě existuje 24 komerčních bank, které mohou farmářům poskytovat úvěry a půjčky (bou.or.ug, 2013). Jednou z nich je i Centenary Rural Development Bank Ltd. Jedná se o banku, jež se v počátcích svého působení zaměřovala převážně na podporu chudého venkovského obyvatelstva a rozvoj venkovských oblastí. Od roku 1993 je registrována jako banka poskytující všechny služby. Dnes se jedná o přední ugandskou banku s 65 pobočkami po zemi.

Banka nabízí rozsáhlou nabídku zemědělských půjček. Tyto půjčky jsou zaměřené na celý zemědělský výrobní řetězec. Jsou nabízeny půjčky v období sklizně

na různé vybavení, posklizňové půjčky na transport či uskladnění či podnikatelské půjčky. Kalendář splátek je vytvořen na základě druhu činnosti a ročního období, ve kterém dochází k financování (centenarybank.co.ug, 2016).

Problém však mohou znamenat podmínky, za kterých jsou půjčky poskytovány. Některé druhy půjček vyžadují alespoň dvouletou předchozí praxi, čili jsou zřejmě pro nově certifikované farmáře nedosažitelné. Jinou nesplnitelnou podmínkou může být povinnost zaplatit poplatek související s vyřízením půjčky. Dalším závažným problémem jsou vysoké úroky, za kterých Ugandská národní banka půjčuje peníze komerčním bankám. To se poté projevuje velkými úroky pro zájemce o půjčku. Úrokové sazby dosahují v Ugandě hodnot v průměru sledovaného období 15 %, v roce 2012 dokonce 23 % (tradingeconomics.com, 2016).

Půjčky na rozvoj ekologického zemědělství poskytují farmářům i některé nevládní organizace působící v oboru, jež jsou zmiňovány v dalších částech práce.

Nezanedbatelnou finanční podporu na rozvoj zemědělské činnosti poskytuje také Africká rozvojová banka. Nebylo tomu tak vždy. Banka bývala kritizována za dlouhou dobu nečinnosti. Nicméně situace se změnila a banka konkrétně v Ugandě uskutečňuje několik projektů pro podporu zemědělství. Projekty nejsou označeny přímo za projekty podporující rozvoj ekologického zemědělství, ale jelikož je jejich součástí často rozvoj infrastruktury, existuje zde přesah užitku do různých oblastí.

V roce 2008 došlo k jednání mezi Africkou rozvojovou bankou a zástupci agentury *Sida*⁷, což mělo značit zájem banky o ekologickou produkci (afdb.org, 2008).

5.2.2.5. MYC4 – Alternativní řešení

V roce 2006 došlo k založení společnosti MYC4. Jedná se o dánskou firmu, která se snaží alternativním způsobem řešit nedostupnost půjček, které čelí miliony afrických obyvatel. MYC4 pracuje na principu internetového tržiště, kde lidé z celého světa mohou půjčovat své peníze přímo začínajícím podnikatelům. Projekt začíná žádostí místního podnikatele o půjčku. Při této příležitosti navštíví místní pobočku MYC4 a předloží svůj návrh. Pracovník MYC4 poté zhodnotí, jestli je projekt realizovatelný a je-li žadatel schopen v budoucnu splácet. Jestli žadatel vyhoví, je jeho projekt nahrán do

⁷ SIDA viz. strana 32

systemu, kde začne dražba. Na financování projektu se může podílet hned několik lidí, není tedy nutné, aby jeden člověk hradil půjčku v celé výši. Jsou to investoři, kdo určuje výši úroku. Po ukončení aukce jsou peníze převedeny podnikateli.

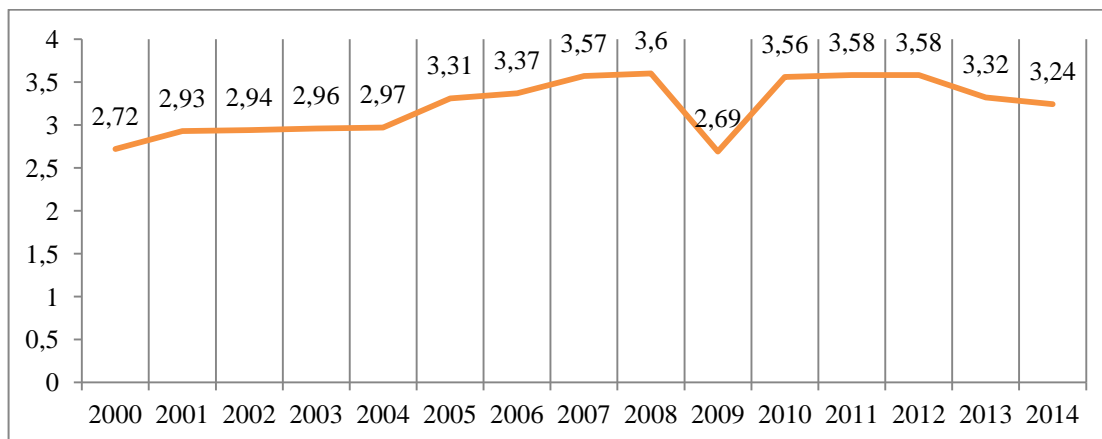
V současné době je v systému zadaná žádost o půjčku pro ugandské ekologické farmáře na nákup vybavení a rozvoj jejich podnikání (myc4.com, 2016).

5.2.3. Sociální faktory

5.2.3.1. Demografický vývoj

Demografický analýza základních ukazatelů odhalí trendy ve vývoji ugandské populace, která je stěžejním předpokladem pro růst ekologického zemědělství.

Graf 6 Populační růst v Ugandě v % (indexmundi.com, 2014)

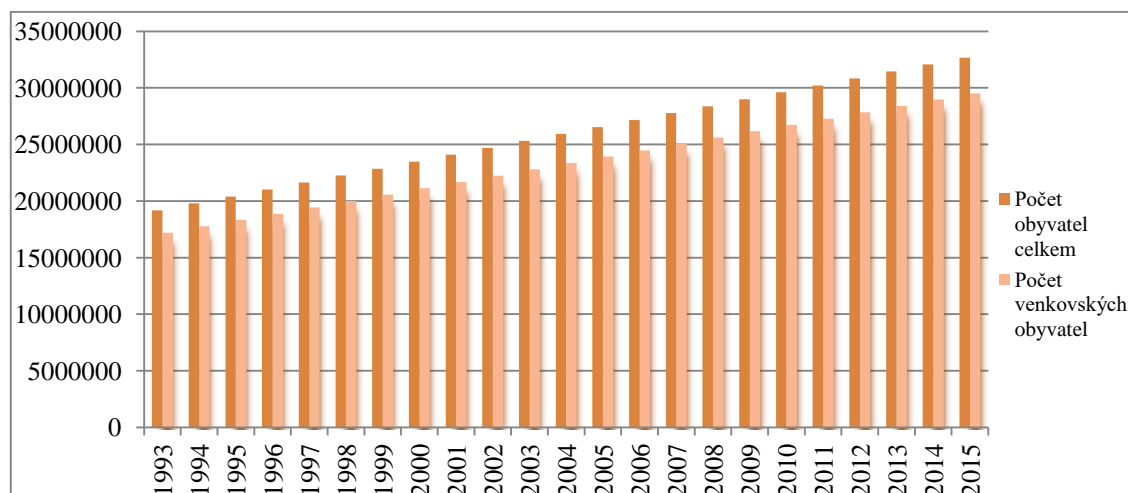

Uganda se vyznačuje stabilním populačním růstem. Na grafu č. 6 je možné pozorovat vývoj populačního růstu v %. Do roku 2008 křivka vykazuje stabilně vzrůstající trend. V roce 2009 dochází k poklesu růstu, ale následující léta do roku 2012 jsou opět ve znamení nárůstu. Rok 2013 a 2014 se vyznačuje mírným poklesem růstu, i přesto však Uganda vykazuje v porovnání s jinými zeměmi v regionu vyšší hodnoty. Například Keňa vykazuje ve sledovaném období průměrnou roční hodnotu populačního růstu 2,3 % či Tanzanie 2,19 % (indexmundi.com, 2014).

Uganda také vykazuje vysoké počty narozených dětí na jednu ženu. Podle údajů poskytovaných Světovou bankou (2015) v roce 1993 na jednu ženu připadalo 7,1 dětí,

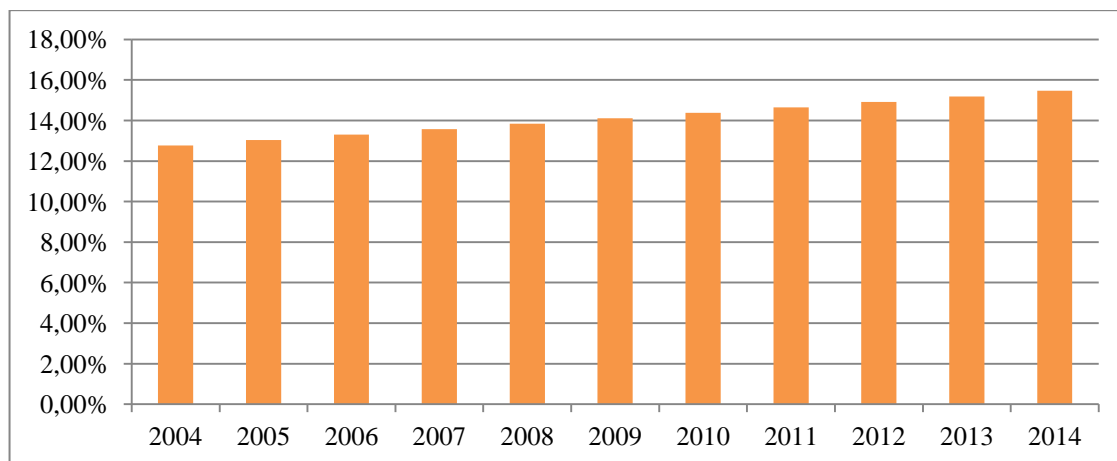
v roce 2014 se počet snížil na 5,8 dětí. Přesto ugandský průměr přesahuje africký průměr 5,2 dětí na ženu o 0,6 procentních bodů.

Graf 7 Vývoj celkového počtu obyvatel a počtu venkovských obyvatel v Ugandě (FAO.com, 2015)

Graf 7 ukazuje vývoj celkového počtu populace a počet venkovské populace na celkovém počtu obyvatel. Z dat je možné pozorovat téměř konstantně se vyvíjející hodnoty těchto ukazatelů. Mezi roky 1993 a 2013 se celkový počet obyvatel zvýšil o více jak 50 %. Počet venkovského obyvatelstva, které je hlavní páteří ekologického zemědělství v Ugandě, se v pozorovaných letech vždy pohyboval nad hodnotou 80 % z celkového obyvatelstva země. Jak již bylo několikrát zmíněno, valná většina venkovských farmářů jsou drobní zemědělci, kteří de facto praktikují ekologickou produkci, i když nemají certifikaci. Adebisi (2014) ve své práci udává, že 95 % z ugandských farmářů jsou malí zemědělci obhospodařující polnosti o výměře menší než 2 ha.

Graf 8 Urbanizace v Ugandě – podíl na celkovém počtu obyvatel (statista.com, 2016)

Graf 8 ukazuje míru urbanizace v Ugandě. Podíl městského obyvatelstva na celkovém obyvatelstvu země není příliš markantní, ani nedochází k jeho rapidnímu růstu. Uganda je jednou z nejméně urbanizovaných zemí světa. (esa.un.org, 2014)

Uganda se vyznačuje nadstandardním populačním růstem v rámci Afriky a vysokými počty obyvatel žijícími na venkově. Tyto dva aspekty jsou pro rozvoj ekologického zemědělství další podstatnou informací.

5.2.3.2. Vzdělání

Ugandský vzdělávací systém se dělí na primární a sekundární školy s velmi malým procentem terciálního školství jako jsou vysoké školy či univerzity. Většina ugandských dětí ukončuje svoje vzdělávání primárním stupněm a do sekundárního stupně nastupuje již velmi malé procento pokračujících. (education.go.ug, 2004)

Logicky velké disparity existují mezi venkovskými a městskými oblastmi. Venkovské oblasti se vyznačují nedostatkem kvalifikovaných učitelů, neadekvátním vybavením a velkou vzdáleností od odlehlých oblastí. To v kombinaci se špatnou infrastrukturou vysvětluje malou školní docházku, což potvrzují i informace publikované ugandským ministerstvem školství a sportu. (MES, 2013)

Fakt, že podstatná část venkovského obyvatelstva končí vzdělání primárním stupněm, nebo do školy nikdy nenastoupí, vysvětluje velký počet malých zemědělců obhospodařující svůj pozemek tradičními metodami bez znalosti inovací.

Velkou úlohu při rozvoji ekologického zemědělství tedy hrají i organizace zabývající se vzděláváním venkovského obyvatelstva v oblasti ekologické produkce. Jednou z nich je organizace Kulika poskytující farmářům vzdělání a *rezidenční školení*⁸. Kulika je původně britská nezisková organizace, nyní je zcela nezávislou ugandskou organizací (kulika.org, 2016). Další institucí podporující vzdělání a rozvoj ekologické produkce je nevládní nezisková organizace Prolinnova. Prolinnova je organizací stmelující ekologické producenty z rozvojových zemí (prolinnova.net, 2016). Podobných organizací existuje v Ugandě více, dále ještě například – Satnet Uganda, Hivos Uganda či Rucid Uganda. V Ugandě je velice silné propojení organizací a hnutí za ekologickou produkci.

5.2.3.3. Role žen

Role žen v ugandském zemědělství je především dána tradičním rozdělením rolí typickým pro některé africké státy. Hlavní úkol ženy je starat se o rodinu a obstarávat potravu. Z toho vyplývá, že ženy povětšinou zůstávají ve venkovských oblastech, kde obhospodařují pole, zatímco muži odcházejí do města vydělávat peníze. To je zřejmě důvod, proč podstatnou část ekologických farem obhospodařují ženy. Jak píše Kapoor (1993) ženy hrají v ugandském zemědělství primární roli. Svoji práci však vykonávají bez nároku na výdělek.

V ekologickém zemědělství Ugandy hrají roli ženy i jako manažerky. Mnoho certifikovaných exportních firem má ve svých strategiích zahrnuty aktivity směřující k rozvoji ženských práv a postavení žen ve společnosti. Příkladem může být exportní firma Bukonzo Joint. Ta rozvíjí postavení žen jak ve venkovských komunitách, tak také přímo v realizačních týmech. Ve venkovských oblastech se snaží posílit hlavně vlastnická práva žen a tudíž jejich participaci na rozhodování (bukonzojointcoffee.com, 2016). Za další exportní organizace lze například jmenovat Olam či Bio Uganda Ltd. (biouganda.com, 2016, olamgroup.com, 2016)

Ženy tvoří podstatnou část ekologických pracovníků v Ugandě, proto se mnohé organizace angažují v rozvoji jejich práv, čímž posilují zájem žen o připojení se k ekologické produkci.

⁸ rezidenční školení – v místě akreditovaného pracoviště

5.2.3.4. NOGAMU

Do sociálních faktorů je zařazena činnost stěžejní organizace NOGAMU, jakožto organizace zastřešující ekologické zemědělství v Ugandě. NOGAMU – The National Organic Agricultural Movement of Uganda je organizací spojující producenty, zpracovatele, exportéry, nevládní organizace a další instituce a organizace snažící se o rozvoj ekologického zemědělství.

Předmětem zájmu organizace je podporovat vývoj a výzkum v sektoru, poskytovat vzdělání ohledně ekologických principů místním farmářům, rozvíjet domácí i exportní trh s ekologickými výrobky, rozvíjet participaci vlády na EZ a rozvíjet nabídku certifikací (nogamu.org.ug, 2016).

NOGAMU byla zřízena v roce 2001. V témže roce NOGAMU započala také realizovat plán na vytvoření ugandského certifikačního orgánu. Certifikační plán se skládal ze sestavení Uganda Organic Standard (USO) a vytvoření společnosti poskytující certifikační služby. Tato iniciativa vedla v roce 2002 k vytvoření UgoCert – Certifikačního orgánu Ugandy.

UgoCert byl vytvořen za podpory GroLink AB a finanční pomoci od SIDA skrze program EPOPA (ugocert.org, 2016). GroLink AB je společnost s ručením omezeným sídlící ve Švédsku, zabývající se vytvářením rámcového rozvoje ekologického zemědělství v rozvojových zemích. Společnost spolupracuje s vládní agenturou SIDA, které je napojena na švédský parlament. Cílem SIDY je redukce chudoby s pomocí švédské rozvojové politiky. EPOPA je program iniciovaný SIDOU v roce 1997, směřující k podpoře malých farmářů v Ugandě, Tanzanii a Zambii. Cílem programu je poskytnout farmářům lepší podmínky pro život a rozvíjet domácí obchod skrze podporu agrárního rozvoje (grolink.se, 2013, sida.se, 2016).

Činnost NOGAMU je pro rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě naprosto klíčová. Tato organizace dokáže stmelovat a držet pohromadě všechny participující složky podílející se na EZ. V rámci rozvoje ekologické produkce v podstatě supluje roli státu, jelikož mimo jiné vyhledává zdroje financování, čímž se snaží nahrazovat neexistenci dotací.

NOGAMU se také významně podílí na rozvoji domácího trhu s bioprodukty. Zajišťuje přísun ekologických produktů do supermarketů, restaurací či na tržišť.

NOGAMU je také zřizovatel služby nákupní košík. Služba funguje na principu telefonické nebo internetové objednávky, kdy si zájemce vybere z nabídky organických produktů, které jsou mu posléze doručeny domů (Namuwoza, Tushemerirwe, 2011). V roce 2002 organizace zřídila v Kampale supermarket prodávající jen organické produkty (Dietrich, 2009). Na domácím trhu prodávají své produkty převážně malí farmáři. Přesné statistiky týkající se vstupujících na domácí trh je obtížné získat, jelikož jak již bylo zmíněno, mnozí malí farmáři v Ugandě de facto propagují organické zemědělství automaticky, tudíž se může stát, že na některých venkovských tržištích prodávají i farmáři bez certifikace.

NOGAMU je nestátní organizace. Její provoz je financován donory. Většina dárců je zahraničních. Evropskými donory jsou švédská agentura SIDA, dánská organizace Organic Denmark, dále Belgian Development Agency, Svenska Naturskyddsforeningen a Confederazione Svizzera.

Dalšími zahraničními sponzory jsou FordFoundation z USA, AccessAgriculture, původem z Belgie, nyní s mezinárodním přesahem a IFOAM.

Mezi africké donory patří Pelum Association, Trademark East Africa Challenge Fund, které jsou zpětně opět financovány belgickými, dánskými, nizozemskými, britskými a dalšími donory.

Mezi domácí dárce patří Uganda National NGO Forum, Private Sector Foundation Uganda, jedná se o svaz soukromých podnikatelů podporujících rozvoj soukromého sektoru a mírového dialogu s vládou.

5.2.4. Technologické faktory

5.2.4.1. Výzkum a vývoj

O některých technických faktorech byla zmínka již v předešlých kapitolách, jelikož jednotlivé oddíly PESTLE analýzy na sobě závisí a vzájemně se doplňují.

V otázkách vývoje a výzkumu hraje přední roli organizace zastřešující ugandskou ekologickou produkci NOGAMU.

NOGAMU pořádá školení pro farmáře v různých oblastech (nogamu.org.ug, 2016).

- ekologická produkce různých plodin

- nauka o půdě a systémech organického hospodaření
- půda a vodní hospodářství
- posklizňová manipulace
- zpracování bioproduktů
- znalost ekologických standardů
- marketing produktů (místní a exportní trhy)

NOGAMU dále také poskytuje poradenskou činnost a zapůjčování informačních brožur, popřípadě odkazuje na další pomocné organizace.

Ve vývoji a výzkumu se značně angažuje také organizace PELUM, která poskytuje školení, zabývá se adaptací na změnu klimatu a poskytuje také advokátní služby. Snaží o zajištění efektivní a spravedlivé participace všech členů výrobního procesu. Poskytuje malým farmářům pomoc při uzavírání smluv, řeší otázku vlastnických práv a objasňuje pravidla přístupu na trh (pelumuganda.org, 2016).

Jistý podíl na výzkumu a vývoji má také vláda skrze dříve zmíněné úmluvy.

5.2.4.2. Pracovní techniky a metody

Zde je třeba rozlišit ugandskou organickou produkci malých zemědělců, kteří provozují převážně tradiční metody výroby s menší mírou zapojení inovací. Na tyto farmáře jsou zaměřené mnohé zmíněné rozvojové projekty. Druhou skupinu výrobců tvoří certifikovaní exportéři, jež jsou převážně podporováni zahraničními stakeholdery a používají metody běžné pro ekologickou produkci.

Největší ugandskou biologickou farmou je Kyampisi patřící pod firmu Amfri Farms. Kyampisi leží v jižní části země asi 85 km od hlavního města Kampaly. Na farmě dochází k produkci největšího množství výrobků a zároveň zde probíhá testování nových druhů produktů. Farma se zabývá také živočišnou výrobou. Její stádo čítá 100 krav. Kyampisi propaguje formu biodynamického zemědělství⁹, které zahrnuje používání: oxidu křemičitého, kompostu z řebříčku, heřmánku, kopřivy dvoudomé,

⁹ biodynamické zemědělství – druh ekologického zemědělství se snahou dosáhnout maximálního půdního oživení

dubové kůry, pampelišky, kozlíku lékařského a přesličky a tzv. *horn manur*¹⁰ (african-organic.com, 2015).

5.2.4.3. Infrastruktura

Chudá infrastruktura dlouhodobě brání rozvoji východoafrického regionu a má za důsledek vyšší transportní výdaje. Údaje z mezinárodního obchodního centra z roku 2007 dokonce zmiňují, že dopravní náklady na přepravu kontejneru s bioprodukty z Kampaly do Mombasy jsou stejně vysoké jako námořní přeprava z Mombasy do Evropy (tradeforum.org, 2007).

Mezinárodní měnový fond v roce 2015 zveřejnil zprávu o novém ambiciózním projektu, který má v Ugandě vést k rozsáhlé inovaci silniční a rozvodové sítě. Jedná se o projekt za 11 mld. \$. Projekt by měl být investován z vládního rozpočtu i soukromých zdrojů (imf.org, 2015). Soukromé investice poplynou zřejmě od firem, které vidí potenciál v ugandských ropných nalezištích.

5.2.4.4. Distribuční mechanismy

Tabulka 3 Vývoj počtu internetových uživatelů v Ugandě (na 100 oby.) (worldbank.org, 2014)

Rok	1990	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Na 100 oby.	0	0,2	2,5	3,7	7,9	9,8	12,5	13	14,7	16,2	17,7

V předchozí tabulce 3 lze spatřit vývoj počtu internetových uživatelů v Ugandě. Je logické, že jejich počet nebude dosahovat závratného množství v zemi s nízkou úrovní elektrifikace a populací žijící většinou v odlehlých venkovských oblastech. Přesto je však zvyšující se počet uživatelů pozitivním znamením s ohledem na rozvoj ekologického zemědělství. Mnohé organizace poskytující služby ekologického charakteru či certifikovaní exportéři mají v provozu webovou stránku, na níž lze nalézt poskytované služby a zboží. Organizace NOGAMU navíc poskytuje některé služby jako dříve zmiňovaný nákupní košík online. V budoucnu se zřejmě neočekává závratná

¹⁰ horn manur – v podstatě fermentovaný kravský hnůj, příprava se provádí vyplněním kravského rohu kravským hnojem a uložením ho pod půdu v chladnějších měsících, používají se pouze kravské rohy, jelikož jsou tvrdší a obsahují větší množství potřebných látek (biodynamics.in, 2014)

změna ve využívání internetových služeb, nicméně jestli bude naplněna plánovaná obnova infrastruktury a rozvodů, mohlo by k určitému posunu dojít.

5.2.4.5. Dostupnost energií

Ekologické zemědělství podporuje minimální využívání neobnovitelných zdrojů, což vede ke snížení nákladů na výrobu a na energii. Snaží se o využívání obnovitelných zdrojů energie a nízkonákladových technologií (Walaga, 2005).

Důležitost energetické dostupnosti stoupá společně se stoupajícím počtem certifikovaných farmářů a exportérů.

V Ugandě jsou většinou zastoupeni malí zemědělci. Většina těchto malých zemědělců obhospodařuje pozemek o rozloze zhruba 30 akrů bez jakékoliv mechanizace (nogamu.org.ug, 2009).

Energetická situace v Ugandě je dlouhodobě nevyhovující. Uganda patří ke státům s nejnižší úrovní elektrifikace. Přes 90 % obyvatel země není napojených do elektrické sítě. Mnoho elektrických rozvodných sítí se vyznačuje velice špatnou úrovní, což je důvod, proč v zemi dochází k častým výpadkům elektřiny (Adeyemi, Asere, 2014).

Časté výpadky elektřiny mohou přinášet problémy především v době skladování, kdy může být narušena čerstvost produktu. Nemožnost napojení se na elektrickou síť znemožňuje drobným zemědělcům úplné zapojení se do místního obchodu. Nemají možnost své produkty skladovat po delší dobu, může se stát, že část produkce podlehne zkáze. Tento problém musí řešit řada venkovských zemědělců v rozvojových státech. Někteří malí zemědělci proto pěstují méně produktů, než by mohli, jelikož se řídí odhadovaným množstvím, které může být ihned distribuováno k okamžité spotřebě bez skladování. Zboží tak často prodávají ihned po sklizni v době nejnižších cen, čímž se připravují o budoucí vyšší zisk. Tento fakt je jedním z důvodů podvýživy především u malých venkovských farmářů, jelikož nemají potravinové zásoby, ani prostředky k jejich koupi.

Problémy spojené s posklizňovými ztrátami a nedostatečnou skladovací technologií se snaží řešit World Food Program. Jedná se o program pod záštitou OSN, který v roce 2016 v Ugandě poskytuje pomoc 1,2 milionu lidem (wfp.org, 2015).

Ugandská vláda se snaží kritickou energetickou situaci řešit poskytováním příznivých podmínek pro investice v oblasti energetiky a rozvojem soukromého sektoru v tomto odvětví. Nápomocné mají být relativně nově založené organizace Elektrický regulační úřad, založený za účelem poskytování licencí a regulací provozu všech elektrických operátorů a Agentura venkovské elektrifikace, jež má zajišťovat přístup k elektřině na venkově (energypedia.info, 2014).

Problémy spojené se skladováním a nedostatečnou technickou vybaveností může v budoucnu ještě zhoršovat měnící se klima.

5.2.5. Legislativní faktory

5.2.5.1. Zákony o ochraně ŽP, zákon o EZ

Jak již bylo dříve zmíněno, ekologické zemědělství není v Ugandě legislativně zakotveno. Nicméně stát ho určitými způsoby podporuje přes schválené dokumenty. Navíc v Ugandě existují zákony o ochraně životního prostředí a různé vyhlášky na tyto zákony navazující.

5.2.5.2. Vlastnické zákony

Problém pozemkových práv je v Ugandě celkově velmi složitý. Vlastnictví půdy se dělí na zvykové, *mailo*¹¹, majetkové a nájemní. Dále existuje několik speciálních vlastnických práv etnických minorit a pastoračních komunit.

Většina Ugandanů vlastní pozemky na základě zvykové držby. Toto vlastnictví s sebou nese několik zásadních problémů:

1. stát nemůže poskytnout vlastníkům pozemku žádnou ochranu, jelikož vlastnictví není právně prokazatelné
2. překáží rozvoji obchodu s pozemky
3. diskriminuje ženy, jelikož podle zvyku nemají ženy právo vlastnit půdu (UNLP, 2013)

Problémy s nejasnými vlastnickými právy mohou být pro rozvoj ekologického zemědělství značnou nepříjemností. Komplikace mohou nastat při vyřizování

¹¹ *mailo* - pozůstatek z dob kolonialismu, kdy britští kolonizátoři přidělovali pozemková vlastnická práva výměnou za politickou spolupráci, systém je typický především pro centrální část Ugandy tzv. Bugandu (ecolandproperty.com, 2016)

certifikace. Problémy jistě mohou mít i farmáři žádající o půjčku na rozvoj svého podnikání, jelikož nebudou schopni prokázat vlastnictví pozemku. Značné komplikace jsou spojeny také s vlastnickými právy žen, protože ženy tvoří podstatnou část ekologických producentů.

Vláda se snaží aktivně řešit složitý systém půdního vlastnictví úpravou zákonů a snahou o zavedení půdního registru.

5.2.5.3. Certifikace

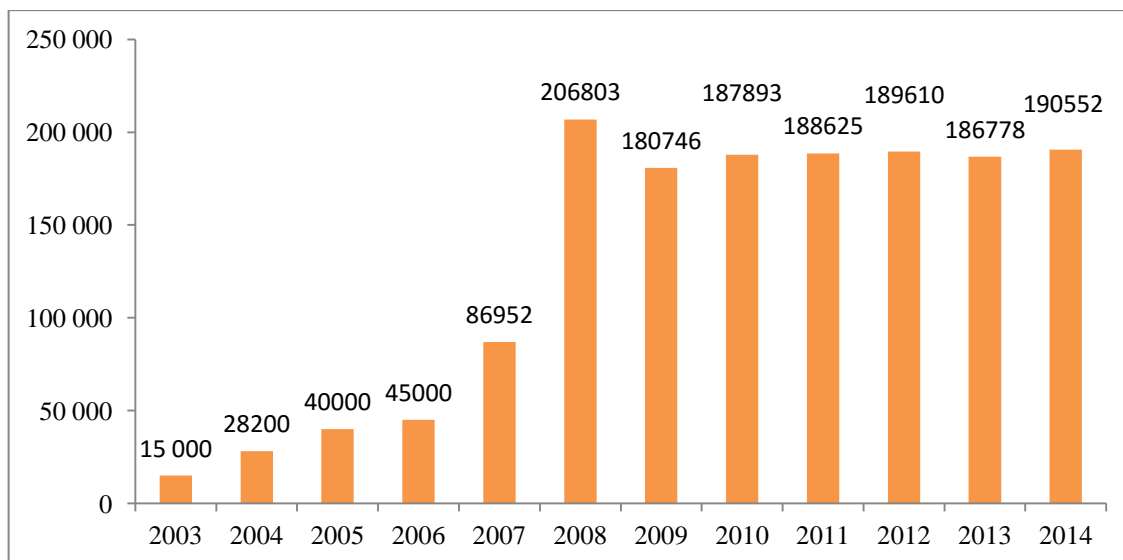
Rozvoj standardů a nabídky certifikací je jeden z hlavních úkolů organizace NOGAMU. NOGAMU dohlíží na dodržování ekologických standardů definovaných v Uganda Organic Standart a East Africa Organic Product Standart. Dalšími kontrolními složkami jsou The East African Organic Market a mezinárodní federace pro ekologické zemědělství IFOAM (nogamu.org.ug, 2016).

Ugandský certifikační orgán je UgoCert. UgoCert nabízí možnost certifikace na lokální úrovni dle (UOS), na regionální úrovni dle (EAOPS) nebo na mezinárodní úrovni dle evropských pravidel produkce a zpracování bio produktů ve třetích zemích. Taktéž nabízí certifikace dle japonských, amerických, švýcarských a dalších standardů (ugocert.org, 2015). UgoCert také poskytuje místní inspektory kontrolující dodržování certifikačních požadavků pro mezinárodní certifikační aparáty, čímž umožňuje rozvoj konkurenčního prostředí (Gibbon, 2006). Vývoj počtu certifikovaných producentů je možné sledovat v grafu 9.

Další certifikace v Ugandě poskytují evropské certifikační orgány jako:
(nogamu.org.ug, 2016)

- IMO – Švýcarsko
- CERES – Německo
- EcoCert – Francie
- Soil Assosiation – VB
- BCS – VB

Graf 9 Vývoj certifikovaných producentů v Ugandě (NOGAMU, 2014)

5.2.6. Environmentální faktory

Přírodní podmínky jistě patří k určujícím faktorům vývoje, ať už zemědělství konvenčního nebo ekologického.

5.2.6.1. Půda

Ugandský půdní fond není z hlediska úrodnosti ideální. Mahadevan a Parsons (1970) rozdělují ugandskou půdu dle produktivity na:

- půdu s vysokou produktivitou – 8% plochy Ugandy
- půdu se střední produktivitou – 14 %
- půdu uspokojivou produktivitou – 43%
- půdu s nízkou produktivitou – 30%
- půdu nevhodnou k produkci – 5%

Nejúrodnější půdy jsou v okolí jezera Yoga, Rift valley v západní a severní části země, u vrcholu Mt. Elgon a v jihozápadní části země v okolí Kabale a Kisoro. (FAO, 2002)

Převládajícím půdním typem v Ugandě jsou tzv. *ferralsols*¹². Ferralsols pokrývají 34% Ugandy. Ferralsols jsou definovány jako půdy s nižší produkční

¹² ferralsols - zvětralé půdy s velkým množstvím oxidů kovů především železa (z toho také odvozen název), typické nízkou úrodností (FAO, 1999)

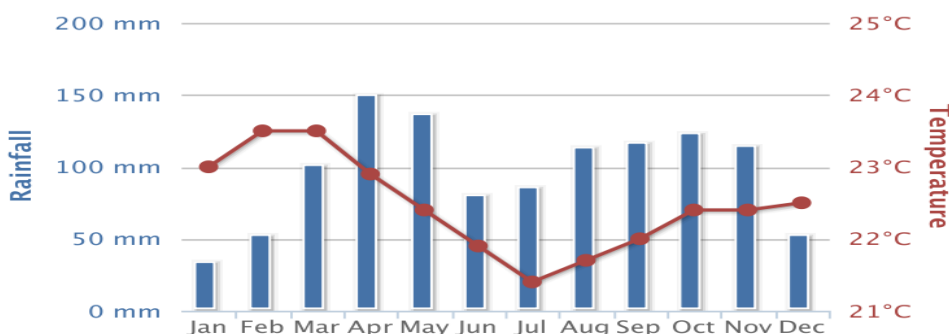
schopností, jejichž zemědělský potenciál závisí na správném obhospodařování a srážkách (Bakamanume, 2010).

Celková rozloha Ugandy k roku 2015 je 241 038 km². Celková výměra zemědělské půdy na celkové rozloze je 71,9 % tedy 173 306, 3 km², z toho 59 617 km² tvoří orná půda. (worldbank, 2015) Z grafu 4 na straně 13 bylo zjištěno, že podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě byl v roce 2014 1,7 %, což tedy odpovídá hodnotě 2 946,2 km². Celková rozloha je však vyšší, jak již bylo řečeno v předchozí části práce.

5.2.6.2. Klima

Uganda leží v tropickém klimatickém pásu. Intenzita srážek a výška teploty se liší podle jednotlivých měsíců. Největší intenzity nabývají srážky v dubnu, nejnižší jsou v lednu. Teplotních maxim je dosahováno v průběhu února a března, jak ukazuje graf 10. Příhodné klimatické podmínky umožňují pěstování některých plodin po celý rok.

Graf 10 Vývoj teplot a srážek v Ugandě (worldbank.org, 2015)

Ugandu však stejně jako všechny země ohrožuje změna klimatu. Změny klimatu v Ugandě s sebou přinesou především zvyšující se teploty, klesající frekvenci a intenzitu srážek, vlny horka, sucha, povodně a bouřky. Tato situace bude znamenat velkou zkoušku především pro venkovskou populaci, které je v Ugandě přes 80 % (ccu.go.ug, 2016). Mimo jiné o problémy spojené se změnou klimatu a snahou o jejich řešení se zabývá organizace PELUM (Participatory Ecological Land Use Management). Organizace participuje ve 12 afrických zemích, v Ugandě je aktivní od roku 1995. Z její iniciativy vznikl projekt Climate Smart Sustainable Agriculture snažící se o zlepšení

životních podmínek malých farmářů skrze různé podpůrné projekty (pelumuganda.org, 2014).

5.2.6.3. Vodní zdroje

Uganda čerpá vodu na zavlažování z 8 nejdůležitějších povodí: Albert Nil, Aswa, jezero Albert, jezero Edward, jezero Kyoga, jezero Victorie, Victoria Nil a Kidepo.

S rostoucí populací a zvětšujícími se nároky dochází k degradaci a vyčerpávání vzácných vodních zdrojů (MWE, 2010).

Jak již bylo zmiňováno, problém pro ugandský rozvoj dlouhodobě znamená slabá infrastruktura a neexistující rozvodové sítě, což se týká i zavlažovacích systémů. V období sucha je povrchová voda distribuována velice nerovnoměrně a značná část venkovské populace zůstává bez vody úplně. Nedostatek vody znamená pro rozvoj zemědělství fatální problém. S projevujícími se klimatickými změnami se předpokládá budoucí zhoršení situace.

Ugandská vláda si uvědomuje rizika a dopady nedostatečného vodního zásobování, proto byl v roce 2010 vytvořen Národní zavlažovací plán 2010 - 2035. Plán počítá především s participací zahraničních investorů a soukromého sektoru na financování vodní rozvodové sítě (MWE, 2010).

6. Výsledky a diskuze

Tabulka 4 Výsledky PESTLE analýzy

	Faktor	Míra vlivu				
		-2	-1	0	1	2
Politické faktory	Politická stabilita		■			
	Vláda				■	
	Dotace			■		
	Míra korupce	■				
Ekonomické faktory	Export				■	
	Bankovníctví				■	
	MYC4				■	
	Vývoj poptávky a nabídky					■
Sociální faktory	Demografický vývoj					■
	Vzdělání				■	
	Role žen				■	
	Organizace NOGAMU					■
Technologické faktory	Výzkum a vývoj				■	
	Pracovní techniky a metody				■	
	Infrastruktura	■				
	Distribuční mechanismy				■	
	Energetika	■				
Legislativní faktory	Zákon o EZ			■		
	Zákon o ŽP				■	
	Vlastnictví	■				
	Certifikace					■
Environmentální faktory	Půda		■			
	Klima					■
	Vodní zdroje	■				

Legenda k tabulce 4: -2 = silně negativní vliv, -1 = negativní vliv, 0 = bez vlivu, 1 = pozitivní vliv, 2 = silně pozitivní vliv

Pro přehlednější orientaci ve výsledcích vyplývajících z analýzy PESTLE je stanovena předcházející matice (tabulka 4), odhadující míru vlivu jednotlivých faktorů. Výsledné

hodnocení probíhá na základě dosažení hlavního stanoveného cíle práce, tedy definování faktorů, které ovlivňují rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě.

Míra vlivu jednotlivých faktorů je stanovena na základě subjektivního názoru autorky, nicméně za tímto názorem stojí prostudování a následná analýza dostupných zdrojů.

Dle těchto stanovisek je každému faktoru přidělena číslice v intervalu -2 až 2, jejichž přesný význam je vysvětlen v legendě tabulky.

Práce již ve svém počátku pracovala s rozdělením ekologického zemědělství v Africe podle IFOAM (2003) do 5 forem, které jsou vyjmenovány v teoretické části. Podle těchto forem se Uganda řadí k exportně orientovaným ekologickým zemědělstvím. Na základě zmiňovaného rozdělení byl stanoven předpoklad, že hlavním faktorem rozvoje ekologické produkce v Ugandě je export. Práce si však kladla za cíl zjistit, jaké další faktory mohou mít vliv na zkoumanou oblast. K odhalení dalších vlivů byla proto zvolena analýza PESTLE zaměřující se na rozbor 6 klíčových oblastí a následně byla analýza doplněna o analýzu zainteresovaných stran, aby bylo vysvětleno, jak velký vliv na rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě mají konkrétní stakeholderi.

Podle výsledné matice sestavené pro vyhodnocení PESTLE analýzy dojde k vysvětlení zjištěných poznatků.

První hodnocenou skupinou byly politické faktory. U politických faktorů došlo ke stanovení 4 dílčích faktorů, jež byly dále analyzovány. Nejprve došlo k rozboru politické stability. Politická stabilita a absence násilí jsou zásadní předpoklad pro rozvoj země. Uganda se však vyznačuje kolísavými hodnotami zmiňovaných ukazatelů. Tyto ukazatele jsou ovlivněny jak samotnou situací v zemi, tak situací v celém východoafrickém regionu. V minulosti byla situace v zemi negativně ovlivňována působením fundamentalistické skupiny L'sRA, jejíž stálá existence může však znamenat hrozbu i do budoucnosti. V současnosti je stabilita v zemi ohrožována především z důvodu nespokojenosti s politickým vývojem. V únoru roku 2016 byl Yoweri Museveni znovu zvolen ugandským prezidentem. Mnoho ugandských obyvatel bylo s volbou nespokojeno a poukazovalo na netransparentnost, která provázela celé volební období (economist.com, 2016). Z těchto důvodů byla politická stabilita v zemi

ohodnocena číslem -1, značícím negativní míru vlivu. Situace nebyla vyhodnocena jako silně negativní s ohledem na prozatímní relativně stabilní stav.

Dalším zkoumaným faktorem byla vláda v zemi. Ugandská vláda nepodporuje rozvoj EZ prioritně, zároveň však úmyslně nestanovuje překážky jeho pokroku. Vládní podpora spočívá spíše skrze různé rozvojové projekty zaměřené na rozvoj země jako celku. Významná je také existence politického pluralismu, jež umožňuje existenci politických stran zabývajících se ekologickou produkcí. Zmíněné argumenty jsou důvodem k ohodnocení vlivu vlády číslem 1, odrážejícím pozitivní míru vlivu.

V politických faktorech je také zahrnuta oblast týkající se státních dotací na podporu EZ. Dotační politika v Ugandě v oblasti ekologického zemědělství neexistuje. Což odpovídá tvrzení FAO (2007), že státem dotované ekologické zemědělství není pro většinu afrických zemí typické. Z důvodu neexistence dotací jim bylo přiděleno číslo 0, odpovídající nulovému vlivu.

Dalším kritériem bylo stanovení míry korupce, která se ukázala být značně vysoká a je překážkou celkového ugandského rozvoje, což odráží hodnocení číslem -2, tedy silně negativní vliv na rozvoj EZ v Ugandě.

Další skupinu zkoumaných faktorů tvořila ekonomika. Prvním zkoumaným faktorem ze zmíněné skupiny byl export. Export obdržel v hodnocení číslo 1, odrážející pozitivní vliv. Ugandské ekologické produkty jsou především určeny pro exportní trh, jsou tedy generátorem příjmů ugandské ekonomiky. Silnou pozitivní mírou vlivu nebyl export ohodnocen kvůli překážkám existujícím v rámci regionálního obchodování. V rámci obchodování mezi státy regionu totiž stále existují tarifní i netarifní překážky. Vzhledem k vnitrozemskému umístění je Uganda závislá na převozu zboží přes sousední státy do přístavů a letišť, z nichž probíhá další distribuce. Každá regionální obchodní překážka tudíž znamená značnou finanční zátěž.

Následným z faktorů, u kterých byl předpoklad, že by mohly ovlivňovat rozvoj zkoumané oblasti, bylo bankovníctví a s ním spojené půjčky pro ekologické farmáře. Ukázalo se, že bankovní sektor v Ugandě zahrnuje 24 komerčních bank, které nabízejí ekologickým zemědělcům půjčky. Podmínky půjčky jsou však pro mnohé hlavně venkovské zemědělce nereálné z důvodů vysokých úroků či poplatků za vyřízení půjčky. Přesto bylo bankovníctví a s ním spojené půjčky ohodnoceny číslem 1, tedy

pozitivní mírou vlivu, jelikož autorka považuje za přínosnou už jen samotnou existenci této možnosti. Navíc je v kategorii zahrnuta také pomoc, kterou poskytuje pro rozvoj zemědělství jako celku Africká rozvojová banka.

Při zkoumání problematiky půjček byla nalezena společnost MYC4, jejíž alternativní přístup k dané věci se zdá být velmi inovativní a do budoucna by s ohledem na stále se zvyšující povědomí o ekologické produkci v rozvojových zemích mezi členy vyspělé občanské společnosti, mohl znamenat jasný posun ve financování venkovských farmářů. Působení společnosti MYC4 bylo proto ohodnoceno číslem 1. Ohodnocení silně pozitivním vlivem nezískala organizace kvůli nedostatku informací o možných úspěšných projektech z minulosti.

Hlavními faktory rozvoje ekologické produkce v Ugandě jsou vývoj nabídky a poptávky. To potvrzuje i zpráva zveřejněná FAO (2007), která zmiňuje export navazující na poptávku, jako klíčový faktor rozvoje ekologického zemědělství v Africe. Vývoj poptávky a nabídky byl tudíž jasně ohodnocen číslem 2, značícím silně pozitivní vliv na rozvoj EZ v Ugandě. Zvyšující poptávka po ekologických produktech je podmíněna současnými spotřebitelskými trendy občanské společnosti, která považuje ekologické produkty za vhodnější substitut běžných produktů vyrobených v rámci konvenční produkce. Živelová a Jánský (2007) uvádějí za hlavní faktor zvyšující se poptávky po biopotravinách snahu o naplňování zásad zdravé výživy. Dalšími faktory jsou příjmy spotřebitelů, cena bioproduktů a také informovanost o bio produkci.

Další zkoumanou oblastí byly sociální faktory. V této oblasti bylo naznáno, že důležitý vliv na rozvoj ekologické produkce v Ugandě má demografický vývoj. Páteří ugandského ekologického zemědělství jsou totiž malí farmáři žijící ve venkovských oblastech, kteří přispívají jak k rozvoji místního trhu, tak také k exportu. Struktura obyvatelstva ukázala, že venkovské obyvatelstvo v Ugandě jasně převažuje nad městským. Navíc dochází k poměrně stabilnímu růstu obyvatelstva. Co se týče urbanizace, patří Uganda k nejméně urbanizovaným africkým státům a nedochází k rapidním změnám tohoto trendu. Z výše zmíněných důvodů byl tedy demografický vývoj ohodnocen číslem 2.

Dále se ukázalo, že horší úroveň školního vzdělání u venkovského obyvatelstva se může projevit jako pozitivní faktor pro rozvoj ekologického zemědělství. Tím, že

venkovští obyvatelé opouštějí školský systém velmi brzy, jich mnoho zůstává v oblasti svých domovů, kde v podstatě jediným zdrojem obživy je zemědělská činnost. Soustředují se tedy především na její rozvoj, což je příležitost pro organizace, které poskytují farmářům vzdělávání ohledně ekologické produkce. Vzdělání byla tedy přidělena hodnota 1, značící pozitivní vliv.

Důležitou roli sehrávají v celém procesu zemědělství v Ugandě ženy. Jejich vzrůstající emancipace v kombinaci s vládní snahou o přiznání jim práv na půdu, dělá z žen klíčové hráče budoucího vývoje. United Nations Women (2011) se dokonce snaží z ugandských žen udělat zastánkyně lidu obsazující nejvyšší posty. Přílišná preference žen občas hraničí až s pozitivní diskriminací na úkor mužů. Roli žen byla přidělena hodnota 1. V budoucnu by se ale mohlo stát, že ženy budou velmi silně ovlivňovat rozvoj ekologické produkce Ugandy.

Do kategorie sociálních faktorů autorka zařadila také činnost zastřešující organizace ekologického zemědělství v Ugandě NOGAMU. Činnost NOGAMU je pro rozvoj ekologické produkce natolik podstatná, že bylo na místě jí věnovat část práce. NOGAMU se jednoznačně řadí k dalším klíčovými aktéry rozvoje ekologického zemědělství v Ugandě, společně s ostatními participujícími organizacemi vytváří silné ekologické hnutí typické pro Ugandu, proto je jasně označena číslem 2, vysvětlujícím její vysoce pozitivní vliv v rozvoji ugandského EZ.

Technologické faktory tvoří další zkoumanou kategorii. Hodnocení 1 si u technologických faktorů vysloužila oblast výzkumu a vývoje. Výzkum a vývoj je zajišťován především organizací NOGAMU a dalšími nevládními organizacemi podílejícími se na rozvoji EZ v Ugandě. Oblast není ohodnocena nejvyšší mírou vlivu, jelikož její rozvoj je limitován nedostatkem finanční podpory ze strany státu. Financování probíhá především skrze dárcovské země a nevládní sektor. Namuwoza (2011) zmiňuje, že důležitou roli v oblasti výzkumu sehrávají ugandské univerzity Uganda Martyrs University a Makerere University, které mimo jiné nabízejí informační školení o certifikaci a spolupracují se zahraničními univerzitami. Nedostatek financí je však i dle jejího názoru limitující.

Pracovní techniky a metody jsou taktéž ohodnoceny hodnotou 1. Ohodnocení je uděleno především s ohledem na prozatímní rezervy, jež se v této oblasti vyskytují u

malých farmářů. Existuje však celá řada nevládních organizací aktivně se podílejících na odstranění limitujících faktorů, jako je neznalost inovačních postupů. Naopak větší exportní výrobci podporovaní zahraničními stakeholdery využívají moderních metod a technik, což jim umožňuje aktivní zapojení se na zahraničních trzích.

Jednoznačně silně negativní vliv na rozvoj EZ v Ugandě má slabá úroveň infrastruktury. V budoucnu by se stav mohl zlepšit s ohledem na zájem zahraničních investorů.

Distribuční mechanismy představované vývojem internetových uživatelů byly ohodnoceny hodnotou 1. Jejich vývoj znamená rozhodně pozitivní vliv, ale je limitován nedostačující infrastrukturou a propojeností rozvodných sítí.

Za silně negativně ovlivňující skutečnost byla shledána nedostupnost elektřiny. Uganda patří dlouhodobě ke státům s nejnižší mírou elektrifikace na světě. Venkovští farmáři často nemají žádné napojení na elektrickou síť, což s sebou přináší řadu zásadních problémů, především problémy se skladováním, jelikož při tamních vysokých teplotách může docházet k rychlejšímu procesu zkázy potravin.

Rozbor legislativních faktorů potvrdil neexistenci legislativního ukotvení EZ v Ugandě, čili zákonu o EZ byla přidělena hodnota 0.

Určitá podpora ekologického zemědělství probíhá alespoň přeneseně skrze zákon o ochraně ŽP, čemuž odpovídá přidělená hodnota 1.

Limitujícím faktorem rozvoje EZ v Ugandě je složitá situace ohledně pozemkových vlastnických práv. Většina ugandských obyvatel vlastní své pozemky na základě zvykové držby, což s sebou přináší značné komplikace. Vlastnictví pozemků není legislativně podloženo, tudíž majitel pozemku nemůže prokázat svůj nárok na půdu. Dochází také k omezení vlastnických práv žen, které dle zvykového práva nemají dosud nárok půdu vlastnit. Nejasná vlastnická práva způsobují zmatek při vyřizování certifikací a mohou vést až ke ztrátě půdy v případě neprokázání vlastnictví. Pozemková vlastnická práva jsou ze zmíněných důvodů ohodnocena hodnotou -2, značící silně negativní vliv na rozvoj EZ v Ugandě.

Silně pozitivní vliv je zaznamenán v možnostech certifikace. V Ugandě existuje mimo zahraniční certifikační orgány také domácí certifikační orgán UgoCert, který dohlíží na dodržování ukotvených standardů a nabízí služby zahraničním certifikačním

orgánům při dohledu na dodržování jimi stanovených standardů. Velkým přínosem UgoCertu je, že nabízí širokou škálu certifikací od lokální po mezinárodní úroveň, čímž usnadňuje přístup tamních farmářů jak na domácí, tak také na zahraniční trhy. Možnosti certifikace byly z těchto důvodů ohodnoceny číslem 2.

Z environmentálních faktorů se jako silně pozitivní jeví klimatické podmínky, které umožňují častější sklizeň. Uganda je však, jako i další státy světa, ohrožena negativními dopady klimatických změn, které by v budoucnu mohly znamenat zvyšující se teploty a snižující se množství srážek.

Za nepříliš příznivý faktor je vyhodnocena bonita půd, které většinou neobsahují žádoucí množství organické hmoty a živin. Produktivita a úrodnost většiny ugandských půd je silně závislá na správných postupech obhospodařování a dostatečném množství srážek. Úrodnost půdy je tedy ohodnocena číslem -1, poukazujícím na spíše negativní vliv pro rozvoj EZ, ovšem na druhou stranu mají jistý potenciál.

Co se týče vodních zdrojů, nejsou rovnoměrně rozděleny mezi všechny ugandské regiony. Lidé tak často musí podnikat každodenní dlouhé cesty pro vodu. Dostupnost vodních zdrojů je často velmi omezená a byla vyhodnocena jako silně negativně ovlivňující faktor rozvoje EZ v Ugandě, to z důvodu zmiňované nedostatečné rozvodné sítě a degradace vodních zdrojů nadměrným čerpáním a znečišťováním. Závlahové systémy jsou v Ugandě raritou.

Pro kontrolu dopadů produkce na životní prostředí byla v roce 1995 založena National Environmental Management Authority (NEMA) (Jeřábková, 2014).

Na základě zjištěných informací se autorka domnívá, že došlo k posunu Ugandy od vyloženě exportně orientované země, jak byla definována v roce 2003 hnutím IFOAM, na zemi ve které se smísí tři z definovaných forem – exportně orientované ekologické zemědělství, ekologické zemědělství orientované na snižování chudoby a environmentálních problémů a lokální ekologické zemědělství zaměřené na inovace. V jisté míře se projevuje i výzkum v této oblasti.

Ekologické zemědělství orientované na snižování chudoby je dle názoru autorky důsledkem silného hnutí za podporu ekologické produkce, které je řízeno jak organizací NOGAMU, tak také četnými nevládními organizacemi.

Lokální ekologické zemědělství zaměřené na inovace a průzkum postupně vznikaly se silícím exportem a zvyšujícím se počtem certifikovaných exportérů. Některé farmy si nyní mohou dovolit část půdy věnovat pro výzkumné účely.

OECD (2003) udává soubor omezení, které limitují rozvoj EZ v rozvojových zemích:

- chybějící technické know-how (nedostatek školených pracovníků)
- nedostatek pracovní síly
- nedostatečný výzkum a vývoj
- problémovou infrastrukturu
- limitované informační služby
- neexistující nebo nedostatečné možnosti certifikace

Školené pracovníky v Ugandě poměrně zdařile zajišťují nevládní organizace a finanční podpora ze stran donorů. Překonány se zdá být i nedostatek pracovní síly. Technické know-how je na poměrně dobré úrovni u velkých exportérů, daleko horší technické podmínky existují mezi malými farmáři. Výzkum a vývoj jsou nadále limitovány malou finanční podporou státu, ale významně se na něm podílejí nevládní organizace a zastřešující organizace NOGAMU. Informační služby jsou omezeny nedostatečnou rozvodnou sítí, avšak důležité propagační akce pořádají opět zmíněné organizace. Klíčová je i existence vlastního certifikačního aparátu.

Činnost nevládních a dalších organizací je pro rozvoj EZ v Ugandě vysoce důležitá. Vliv jednotlivých stakeholderů, jejich zájmy a prioritní postavení je možné sledovat v tabulce 5.

Tabulka 5 Analýza zainteresovaných stran

Stakeholders	Zájem	Vliv +/-/?	Priorita
Primární zainteresované strany			
NOGAMU	rozvoj EZ, podpora farmářů, snaha o zlepšení celkových podmínek v Ugandě	+	1
SIDA - EPOPA	rozvoj Ugandy, navázání vztahů mezi Švédskem a Ugandou	+	1
Farmáři	vlastní prospěch (větší výdělky), možnost navázat vztahy v komunitě, zlepšení životních podmínek	+	1
Donoři	vlastní prospěch (zásobení domácích trhů), zároveň však také jistá míra altruismu	+	1
IFOAM	rozvoj EZ, propojování států a komunit, vytváření sítí	+	2
Občanská společnost	zlepšení podmínek na Zemi, realizace sebe sama	+	1
Farmářky - ženy	stejně s farmáři + hájení svých práv, rozvoj potenciálu, emancipace	+	1
Certifikovaní exportéři	obchodní zájmy, rozvoj EZ, podpora komunit a rozvoje	+	1
Sekundární zainteresované strany			
Stát	jistá úroveň zájmu o EZ, ale spíše zaměření na konvenční zemědělství, zájem o celkový rozvoj země	+	3
L'sRA	snaha o svržení vlády, nastolení svých pravidel	-	5
Politické strany	politické programy nenalezeny	?	4
Pelum	rozvoj Ugandy, rozvoj EZ, podpora komunit a rovných příležitostí	+	2
Regionální seskupení	rozvoj obchodu, udržení stability	+	3
Banky	zisky	+	4
MYC4	přijít s inovativním řešením	+	3
Vládní organizace	celkový rozvoj	+	3
OSN	světový mír a stabilita	+	3
Kulika, Prolinova, Satnet a další NGO	rozvoj EZ a Ugandy, pomoc lidem	+	2
Mekerere uni., Martys uni.	rozvoj vzdělání	+	2
Africká rozvojová banka	nastolení stability v Africe	+	3

Legenda: + = pozitivní vliv, - = negativní vliv, ? = nejasný vliv, 1 - 5, kde 1 = nejvyšší priorita, 5 = nejnižší priorita

7. Závěr

Ve své teoretické části se bakalářská práce zabývala vymezením základních pojmů, stěžejních pro následující analytickou část. Došlo tedy k definování a vysvětlení principů ekologického zemědělství a k vysvětlení důvodů jeho vzniku. Následně bylo vymezeno 5 forem ekologického zemědělství v Africe podle IFOAM. Další teoretická část práce byla věnována objasnění principů PESTLE analýzy a analýzy zainteresovaných stran. V následující části došlo k popisu aktuálního stavu ekologického zemědělství v Ugandě.

Analytická část práce se zabývala PESTLE analýzou ekologického zemědělství v Ugandě. Nejprve došlo k naplnění prvního dílčího cíle práce a to, stanovení kritérií PESTLE analýzy na základě prostudování dostupných zdrojů a získaných znalostí. Analýza měla dále odhalit faktory, které ovlivňují rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě, což byl také hlavní cíl práce.

Pro lepší přehlednost došlo k zaznamenání výsledků analýzy do tabulky, ve které je každému dílčímu faktoru přidělena hodnota míry vlivu.

Ve výsledku práce za hlavní faktory se silně pozitivním vlivem na rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě stanovuje:

- vývoj nabídky a poptávky
- demografický vývoj
- činnost organizace NOGAMU
- certifikační možnosti, vlastní certifikační orgán UgoCert
- příhodné klimatické podmínky
- K hlavním faktorům se přidává též podpora od klíčových stakeholderů, zaznamenaných v tabulce 5

Mezi příznivé faktory rozvoje EZ v Ugandě se řadí:

- postavení vlády k EZ
- exportní orientace ekologické produkce
- možnosti poskytované bankami a alternativní činnost MYC4
- vzdělání

- na významu nabírající role žen
- rozvoj výzkumu a vývoje
- metod a technik
- distribučních mechanismů
- existence zákona o ŽP

Za silně negativně ovlivňující faktory byly nazvány:

- vysoká míra korupce
- slabá infrastruktura
- nedostatečné energetické a vodní rozvodné sítě
- nejasná vlastnická práva

Potenciálně negativními faktory jsou:

- politická (ne)stabilita
- úrodnost půdy závislá na srážkách a správných metodách obhospodařování

Jako faktory s nulovým vlivem se ukázaly:

- dotace na EZ, jelikož dotační politika na podporu ekologického sektoru v Ugandě neexistuje
- neexistence legislativního ukotvení EZ v ugandských zákonech

Součástí práce je také tabulka obsahující analýzu zainteresovaných stran, ve které jsou shrnuti nejdůležitější aktéři ovlivňující rozvoj EZ v Ugandě, jejich možné zájmy, zhodnocení jejich vlivu a jejich relativní priorit v zájmové oblasti.

Na základě zjištěných informací lze předpokládat, že rozvoj ekologického zemědělství v Ugandě má potenciál. Největší úlohu v budoucím rozvoji sektoru bude sehrávat vláda. Dojde-li k naplnění vládních inovačních vizí dojde také k rozvoji EZ v zemi.

8. Seznam literatury

ADEBIYI, A., J., Organic agriculture development strategies in Tunisia and Uganda: Lessons for African organic, 2014. Iowa State Univerzity

ADEYEEMI, K.,ASERE, A., A Review of the Energy Situation in Uganda, 2014. International Journal of Scientific and Research Publications, Vol. 4, Issue 1, January 2014, ISSN 2250-3153

AFDB [online]. poslední revize 2008 [cit. 2016-8-4]. Dostupné z: <
<http://www.afdb.org/en/news-and-events/article/bank-group-and-sida-experts-discuss-the-development-of-organic-agriculture-programme-in-uganda-1566/>>.

AFRICAN-ORGANIC [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-13-2]. Dostupné z: <
<http://www.african-organic.com/index.php/about-us/>>.

AUERBACH, R., RUNDGREN, G., Organic Agriculture: African Experiences in Resilience and Sustainability [online]. Dostupné z: <
<http://www.fao.org/docrep/018/i3294e/i3294e.pdf/>>.

BAKAMANUME, B., A Contemporary Geography of Uganda, 2010. Contributors, ISBN 978-9987-08-036-6.

BAMWESIGYE, D. -- POMAZALOVÁ, N. -- TAMÁŠ, V. The role of coffee in the socioeconomic and Regional Development: Uganda, East African Region. In Proceedings ICABR 2015. 1. vyd. Madrid: Mendel University in Brno, 2015, s. 67--73. ISBN 978-80-7509-379-0. URL: <http://www.icabr.com>

BANKOFUGANDA [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-8-4]. Dostupné z: <
https://www.bou.or.ug/bou/bou-downloads/financial_institutions/2012/Commercial_Banks.pdf%20/>.

BIODYNAMIC [online]. poslední revize 2006 [cit. 2016-20-4]. Dostupné z: <
<http://www.biodynamics.in/BD500.htm> //>.

BIOUGANDA [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-24-4]. Dostupné z: <
<http://www.biouganda.com/>>.

BUKONZOJOINT [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-24-4]. Dostupné z: <
<https://bukonzojointcoffee.com/what-we-do/womens-empowerment-and-gender-justice/>>.

CCU [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-12-4]. Dostupné z: <
<http://www.ccu.go.ug/index.php/adaptation/50-background-adaptation-to-climate-change-in-uganda>>.

CENTENARYBANK [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-8-4]. Dostupné z: <
<http://www.centenarybank.co.ug/product/business-loans-leases/revolving-production-loan/>>.

COLEMAN, DY 2015, 'Uganda: 2015 Country Review', Uganda Country Review, pp. 1-247, Business Source Complete, EBSCOhost, viewed 26 April 2016.

DEMKO, I., Equivalency Policies: A Gravity Trade Model Analysis, 2015 [online].
Dostupné z: <
http://ota.com/sites/default/files/indexed_files/OTAOrganicTradeReport2015.pdf/>.

DIETRICH, P., A Poor Agriculture and an Organic Uganda?, 2009. Univerzity of Natural Resources and Applied Life Sciences, Vienna

DISSING, I. L., 2007. The Development of Organic Agriculture in Uganda: A Success Story.

DOLEŽAL, J., MÁČHAL, P., LACKO, B. a kol., Projektový management podle IPMA, 2009. Praha: Grada Publishing: ISBN 978-80-247-2848-3.

ECOLANDPROPERTY [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <
<http://www.ecolandproperty.com/uganda/types-of-land-tenure-systems-in-uganda/>
2016>.

ECONOMIST [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-28-4]. Dostupné z: <
<http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21693331-after-30-years-office-why-quit-now-yoweri-museveni-wins-fifth-term-ugandas?zid=309&ah=80dcf288b8561b012f603b9fd9577f0e>>.

EDUCATION [online]. poslední revize 2014 [cit. 2016-22-4]. Dostupné z: <
<http://www.education.go.ug/data/smenu/43/Education+in+Uganda.html/>>.

ELECTION [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <
<http://www.elections.co.ug/new-vision/election/1000171/registered-political-parties/page/1/>>.

ENERGYPEDIE [online]. poslední revize 2014 [cit. 2016-12-4]. Dostupné z: <
https://energypedia.info/wiki/Uganda_Energy_Situation#Energy_situation>.

ENOUGH [online]. poslední revize 2009 [cit. 2016-14-4]. Dostupné z: <
<http://www.enoughproject.org/publications/finishing-fight-against-lra-strategy-paper/>>.

FAO [online]. poslední revize 1999 [cit. 2016-10-2]. Dostupné z: <
<http://www.fao.org/organicag/oa-faq/oa-faq1/en/> - 1>.

FAO [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-16-4]. Dostupné z: <
<http://faostat3.fao.org/browse/E/EF/E>>.

FAO [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-20-4]. Dostupné z: <
<http://www.fao.org/ag/agp/agpc/doc/counprof/uganda.htm//>>.

FREEDOMHOUSE [online]. poslední revize 2009 [cit. 2016-1-5]. Dostupné z: <
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2009/uganda//>>.

GIBBON, P., An overview of the certified organic export sector in Uganda, 2006.
Denmark by Vesterkopi as: ISBN 87-7605-138-2.

GROLINK [online]. poslední revize 2013 [cit. 2016-7-4]. Dostupné z: <
<http://grolink.se//>>.

HRAZDILOVÁ BOČKOVÁ K., Projektové řízení učebnice, 2016. Martin Kolářek – E-
knihy jedou: ISBN 978-80-7512-431-9.

Charity Namuwoza and Hedwig Tushemerirwe (2011): Uganda: country Report. In:
Willer, Helga and Kilcher, Lukas (Eds.) (2011) *The World of Organic Agriculture -
Statistics and Emerging Trends 2011*. International Federation of Organic Agriculture
Movements (IFOAM), Bonn, and Research Institute of Organic Agriculture (FiBL),
Frick

IFOAM [online]. poslední revize 2009 [cit. 2016-8-4]. Dostupné z: <
http://www.ifoam.bio/sites/default/files/maaif_july_oap_2013_final.pdf//>.

IMF [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-20-4]. Dostupné z: <
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2015/car063015a.htm //>>.

INDEXMUNDI [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-20-4]. Dostupné z: <
<http://www.indexmundi.com//>>.

INVISIBLECHILDREN [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-14-4]. Dostupné z: <
<http://invisiblechildren.com/conflict/history/>>.

JANÍČEK, P., MÁCHAL, P., MAREK, J., MAREČEK, J., Expertní inženýrství v systémovém pojetí, 2013. Praha: Grada Publishing: ISBN 978-80-247-4127-7.

JEŘÁBKOVÁ, K. Květinářská produkce v Keni, Etiopii a Ugandě: zhodnocení ekonomických, sociálních a environmentálních důsledků zapojení do globálních produkčních sítí. Bakalářská práce. Brno: MENDELU Brno, 2015. 76.

JHA, V., Environmental Regulation and Food Safety – Studies of Protection and Protectionism, 2005. Edward Elgar Publishing Limited: ISBN 978-1-84524-512-8.

KAPOOR, K. Uganda Growing out of Poverty. Washington, DC: World Bank, 1993. 199 s. ISBN 0-8213-2460-8.

KIRANDA, Y., KAMP, M., The State of Multiparty Democracy in Uganda, 2010. Konrad-Adenauer-Stiftung: ISBN 978-9970-153-03-9.

KOZEL, R., MYNÁŘOVÁ, L., SVOBODOVÁ, H., Moderní metody a techniky marketingového výzkumu, 2011. Praha: Grada Publishing: ISBN 978-80-247-3527-6.

KULIKA [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-24-4]. Dostupné z: <
<http://www.kulika.org/origin.html/>>.

Mahadevan, P. and Parsons, D. J. 1970 Livestock. In: Agriculture in Uganda. Ed. Jameson, J. D.

MALLYA, T., Základy strategického řízení a rozhodování, 2007. Praha: Grada Publishing, a.s.: ISBN 978-80-247-1911-5.

MARMOL del T., PESTLE Analysis, 2015. 50MINUTES: ISBN 978-2-8062-7067-2.

MARKETLINE [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-16-4]. Dostupné z: < <http://marketline.com/overview/country-information/>>.

MINISTRY OF EDUCATION AND SPORTS., A report on the USE/UPPET and UPOLET National Headcount held on the 10th April 2013 [online]. Dostupné z: < <http://www.education.go.ug/files/downloads/UPPET%20and%20UPOLET%20National%20Headcount%202013.pdf//>>.

MINISTRY OF LANDS, HOUSING AND URBAN DEVELOPMENT., THE Uganda National Land Policy [online]. 2013 Dostupné z: < http://landportal.info/sites/landportal.info/files/the_uganda_national_land_policy-february_2013.pdf//>.

MYC4 [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: < <http://www.myc4.com/Invest/Providers/View/20444/Products/316//>>.

MZV [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-11-4]. Dostupné z: < http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/uganda/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html%202015>.

NAKAKEETO, T., SSEKANDI, J., Improved Mixed Farming Research (IMFRE) – A Small Farm in Uganda, Dostupné z: < http://www.umb.no/statisk/e-bok/e-case_uganda/files/e-case_uganda.pdf>.

NOGAMU [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-7-4]. Dostupné z: < http://www.nogamu.org.ug/index.php?page=nog_mvq>.

NOGAMU [online]. poslední revize 2010 [cit. 2016-15-4]. Dostupné z: < <http://www.nogamu.org.ug/userfilesnogamu/file/AUGUST%20DEC%202010.pdf>>.

OECD [online]. poslední revize 2011 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: < <https://www.oecd.org/aidfortrade/47718557.pdf>>.

OLAMGROUP [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-24-4]. Dostupné z: < <http://olamgroup.com//>>.

Organic agriculture : sustainability, markets and policies. Wallingford: CABI Publishing, 2003. 406 s. ISBN 92-64-10150-0.

ORGANIC-STANDARDS [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-7-4]. Dostupné z: < <https://www.organic-standards.info/en/documents/East-African-Organic-Product-standard,25%202008//>>.

PELUMUGANDA [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-20-4]. Dostupné z: < <http://pelumuganda.org/sustainable-farming-systems/>>.

PROLINNOVA [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-24-4]. Dostupné z: < <http://www.prolinnova.net//>>.

PROTOCOL ON THE ESTABLISHMENT OF THE EAST AFRICAN COMMUNITY COMMON MARKET, [online]. 2009 Dostupné z: < http://www.eac.int/commonmarket/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=30&Itemid=6/>.

REDLICOVÁ, R., BEČVÁŘOVÁ, V., VINOHRADSKÝ, K., Vývoj ekologického zemědělství ČR v ekonomických souvislostech, 2014, Brno: Mendelova univerzita v Brně, ISBN 978-80-7509-173-4.

SEDLÁČKOVÁ, H., BUCHTA, K., Strategická analýza, 2. přepracované a rozšířené vydání, 2006. C. H. Beck pro praxi: ISBN 80-7179-367-1.

SIDA [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-7-4]. Dostupné z: < <http://www.sida.se/English//>>.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT [online]. poslední revize 2011 [cit. 2016-12-4]. Dostupné z: < <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=99&nr=34&menu=1449>>

STATISTA[online]. poslední revize 2014 [cit. 2016-1-5]. Dostupné z: < <http://www.statista.com/statistics/447899/urbanization-in-uganda//>>.

ŠARAPATKA, B., URBAN, J., Ekologické zemědělství I. díl: Základy ekologického zemědělství, agroenvironmentální aspekty a pěstování rostlin: učebnice pro školy i praxi, 2003. 1.,Praha: MŽP, ISBN 80-7212-274-6.

ŠTEFÁNEK, R., HRAZDILOVÁ BOČKOVÁ, K., a kol. Projektové řízení pro začátečníky, 2011. EDIKA: ISBN 978-80-2512-835-0.

THE WORLD OF ORGANIC AGRICULTURE., A Statistic and Emerging Trends 2016 [online]. Dostupné z: < <https://shop.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1698-organic-world-2016.pdf//>>.

TRADEFORUM [online]. poslední revize 2007 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: < <http://www.tradeforum.org/European-Buyers-Meet-Organic-Farmers-in-Uganda//>>.

TRADINGECONOMICS[online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-1-5]. Dostupné z: < <http://www.tradingeconomics.com/uganda/interest-rate//>>.

TRANSPARENCY [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-8-4]. Dostupné z: < <http://www.transparency.org/cpi2015#downloads//>>.

UGANDAEXPORTS [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <
<http://www.ugandaexports.go.ug/en/uganda-export-promotion-board//>>.

UGOCERT [online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-7-4]. Dostupné z: <
<http://www.ugocert.org/>>.

UNCTAD [online]. poslední revize 2008 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <
http://unctad.org/en/docs/ditcted200715_en.pdf>.

UNEP [online]. [cit. 2016-26-4]. Dostupné z: <
[http://www.unep.org/training/programmes/Instructor%20Version/Part_2/Activities/Human Societies/Agriculture/Supplemental/Organic Agriculture in Africa.pdf//>](http://www.unep.org/training/programmes/Instructor%20Version/Part_2/Activities/Human_Societies/Agriculture/Supplemental/Organic_Agriculture_in_Africa.pdf//>).

UNITEDNATIONS, World Urbanization Prospect, The 2014 Revision, 2014. Published by UN: ISBN 978-92-1-151517-6.

UNITED NATIONS COMMISSION ON SCIENCE AND TECHNOLOGY FOR DEVELOPMENT, Basic Human Needs, Science, and Technology, 1997. Ottawa: Canadian Cataloguing in Publication Data: ISBN 0-88936-800-7.

UNWOMEN[online]. poslední revize 2016 [cit. 2016-3-5]. Dostupné z: <
<http://africa.unwomen.org/en/where-we-are/eastern-and-southern-africa/uganda//>>.

WALAGA, CH., Organic agriculture in Kenya and Uganda, 2005. Technical Centre for Agriculture and Rural Cooperation (CTA)

WALSH, J., PEST Analysis,. Salem Press Encyclopedia [online].January 2015: Available from: Research Starters, Ipswich, MA.Accessed April 15,2016

WORLDBANK [online]. poslední revize 2013 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <
<http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/02/14/Uganda-Can-Earn-an-Extra-2-5-Billion-by-Removing-Trade-Barriers//>>.

WORLDBANK [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-16-4]. Dostupné z: < <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=worldwide-governance-indicators#>>.

WORLDFOODPROGRAMME [online]. poslední revize 2015 [cit. 2016-12-4]. Dostupné z: < <https://www.wfp.org/countries/uganda>>.

ŽIVELOVÁ I., JÁNSKÝ J., Faktory ovlivňující zájem spotřebitelů o biopotraviny. In: Ekologické zemědělství - Organic farming 2007. Praha: Czech University of Agriculture, 2007. ISBN 978-80-213-1611-9.

9. Seznam grafů

Graf 1 Vývoj ekologicky obhospodařované půdy v Africe v letech 2000 - 2014 v mil. ha	15
Graf 2 Africké země s největším počtem ekologických producentů	16
Graf 3 Celková velikost ekologicky obhospodařované plochy v afrických zemích v ha	17
Graf 4 Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové zemědělské půdě v afrických zemích v %	17
Graf 5 Vývoj exportu organických produktů z Ugandy v mil. USD	30
Graf 6 Populační růst v Ugandě v %	32
Graf 7 Vývoj celkového počtu obyvatel a počtu venkovských obyvatel v Ugandě	33
Graf 8 Urbanizace v Ugandě – podíl na celkovém počtu obyvatel	34
Graf 9 Vývoj certifikovaných producentů v Ugandě	43
Graf 10 Vývoj teplot a srážek v Ugandě	44

10. Seznam tabulek

Tabulka 1 Analýza vlivu zainteresovaných stran	22
Tabulka 2 Politická stabilita, absence násilí/terorismu Uganda	24
Tabulka 3 Vývoj počtu internetových uživatelů v Ugandě (na 100 obyv.)	39
Tabulka 4 Výsledky PESTLE analýzy	46
Tabulka 5 Analýza zainteresovaných stran	54

11. Seznam použitých zkratek

CERES - Certification of Environmental Standards

COMESA - Common Market for Eastern and Southern Africa

DRK - Demokratická republika Kongo

EAC - East African Community

EAOPS - East Africa Organic Product Standart

EcoCert - Ecological Certification

EPOPA - Export Promotion of Organic Products from Africa

EZ - ekologické zemědělství

FAO - Food and Agriculture Organization

IFOAM - International Federation of Organic Agriculture Movements

HNO - Hnutí národního odporu

IMO - Institute for Marketecology

L'sRA - Lord's Resistance Army - Armáda božího odporu

MES - Ministry of Education and Sports

NEMA - National Environmental Management Authority

NGO - Non - governmental organization

NOGAMU - The National Organic Agricultural Movement of Uganda

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development

OSN - Organizace spojených národů

OTA - Organic Trade Association

PELUM - Participatory Ecological Land Use Management

SIDA - The Swedish International Development Cooperation Agency

UgoCert - Uganda's Certification

UNCTAD - The United Nations Conference on Trade and Development

USO - Uganda Organic Standard